

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

SANJA BOŽIČ

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
SAMOSTOJNI PODJETNIK PRI NAS IN V ITALIJI

Ljubljana, marec 2005

SANJA BOŽIČ

IZJAVA

Študentka Sanja Božič izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom profesorja Boštjana Antončiča in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

Kazalo

1. Uvod	1
2. Pomen besede podjetnik	2
3. Spodbude in ovire na začetku podjetniške poti	3
4. Značilnosti podjetnika	5
5. Podjetniški proces	6
6. Po ustanovitvi podjetja	7
7. Konec poslovanja	9
8. Izbira organizacijske oblike	10
9. Opis družb v Sloveniji in Italiji	11
9.1 Samostojni podjetnik	12
9.2 Družba z neomejeno odgovornostjo	12
9.3 Komanditna družba	13
9.4 Tiha družba	14
9.5 Družba z omejeno odgovornostjo	14
9.6 Delniška družba	15
9.7 Komanditna delniška družba	15
10. Sestava zakonov v Sloveniji in Italiji	16
11. Sodni register	16
12. Temeljna zakonska določila samostojnega podjetnika	18
13. Priglasitev dejavnosti	20
14. Vodenje poslovnih knjig	23
15. Prenehanje poslovanja	27
16. Davki	28
16.1. Davek od dohodkov iz dejavnosti in regionalni davek na pridobitne dejavnosti	29
16.2. Davek na dodano vrednost in IVA	31
16.3. Prispevki za socialno varnost in prispevki INPS-u	33
16.3.1. Prispevki za invalidsko in pokojninsko zavarovanje	35
16.3.2. Prispevki za zdravstveno zavarovanje	36
16.4. Davek na dohodke fizičnih oseb	36
17. Sklep	37
Literatura	41
Viri:	42

1. Uvod

Pri odločanju o naslovu mojega diplomskega dela je veliko področij, ki smo jih obravnavali v štirih letih šolanja, pritegnilo mojo pozornost. Na končno odločitev je vplivala predvsem aktualna tema o pristopu Slovenije v Evropsko unijo. Veliko ljudi se je spraševalo, kaj in kako se bo spremenilo. Ali so naša podjetja pripravljena na vstop v EU? Kako bodo delovala na skupnem trgu? In še veliko je takih vprašanj, na katera bomo lahko le čez čas dali točen odgovor. Pri tem me je zanimalo, kako so razmere v slovenskem gospodarstvu usklajene z evropskimi, predvsem zakoni in predpisi, ki so pogoj, da poteka gospodarstvo po urejenih poteh. Da velika integracija, kot je Evropska unija, deluje, je potrebno, da so te poti enake za vse udeležence. Tako sem se odločila, da bom določen segment iz slovenskega poslovnega okolja primerjala z enakim segmentom v okolju ene od držav članic Evropske unije, ker bi bilo v diplomskem delu težko izvesti primerjavo celotnega poslovnega okolja v vseh državah. Izbrala sem si samostojnega podjetnika pri nas in v Italiji.

Namen mojega diplomskega dela je predstavitev samostojnega podjetnika kot enega izmed gospodarskih subjektov ter primerjava podjetnika v Sloveniji in Italiji. Pri primerjavi se bom osredotočila predvsem na pravni in davčni vidik. Poskušala bom opisati samostojnega podjetnika v slovenskem in italijanskem poslovnem okolju, predstaviti obveznosti, omejitve in določila, ki jih mora le-ta izpolnjevati. S tem diplomskim delom želim ugotoviti, kako so slovenski samostojni podjetniki usklajeni s samostojnimi podjetniki v državah članicah, predvsem z vidika pravne ureditve poslovanja.

Samostojno podjetništvo je pomemben segment vseh gospodarstev, ker je velikokrat vir inovativnosti in izboljšuje učinkovitost celotnega gospodarstva. Primerjava podjetnikov v Sloveniji in Italiji bo služila kot izhodišče ugotovitve, ali slovensko gospodarstvo izpolnjuje zahteve Evropske unije. Italija je med najstarejšimi članicami skupnega trga, in kot taka je med državami, ki določajo pogoje za vstop novih članic. Te pogoje mora tudi sama izpolnjevati, zato menim, da je dobra primerjava pri ocenjevanju ustrezne pripravljenosti Slovenije na tem področju.

Zakonske zahteve so pomembne, saj usmerjajo delovanje gospodarskih organizacij. Določajo jim meje, preko katerih ne smejo. To vplije več zaupanja v poslovanje družb in nudi enake pogoje delovanja vsem udeležencem. Brez takih pravil gospodarstvo ne bi moglo biti tako učinkovito in predvsem ne bi zagotavljalo enakih možnosti. Zakonske zahteve imajo močan vpliv na potek državnega in svetovnega gospodarstva nasploh.

Davki imajo prav tako močan vpliv na delovanje samostojnega podjetnika. Zato bom poskusila s primerjavo med davčno obremenitvijo podjetnika pri nas in v Italiji prikazati, ali so v obeh državah omenjeni subjekti podvrženi enakim dajatvam in imajo tako enake pogoje. Več dajatev bi pomenilo slabše pogoje in oviranje poslovanja ter doseganja pozitivnih

rezultatov. Tako je davčna politika tudi pomemben element konkurenčnosti in kot taka pomemben faktor uspešnosti podjetnika na skupnem trgu.

V prvem poglavju bom opredelila pojem podjetnika in njegov razvoj skozi čas. Nadaljevala bom z opisom podjetniške poti. Sprva bom prikazala, kaj lahko spodbudi posameznika, da se odloči postati podjetnik in kaj ga pri tem ovira. Nadaljevala bom z opisom značilnosti podjetnika, to je z opisom tistih osebnostnih lastnosti, ki naj bi posamezniku pomagale doseči uspeh na podjetniškem področju. Nato bom opisala podjetniški proces, od zamisli preko ustanovitve do konca poslovanja. V devetem poglavju bom predstavila dilemo, s katero se mora spoprijeti vsak posameznik, ki se odloča o ustanovitvi podjetja, to je izbira organizacijske oblike. Za primerjavo sem izbrala družbo z omejeno odgovornostjo, ki je v Sloveniji zelo razširjena oblika.

Po devetem poglavju bom prešla na primerjavo slovenskega in italijanskega samostojnega podjetnika. Sprva bom predstavila različne organizacijske oblike v obeh državah, da bi lahko ponudila celotno sliko vseh nastopajočih gospodarskih subjektov v obeh državah. Nato bom opisala sestavo zakonov v Sloveniji in Italiji, da bi bolje prikazala vir, na katerega se bom veliko sklicevala ob opisovanju poslovanja podjetnikov v Italiji. Z istim namenom bom opisala tudi register podjetij. Temu bo sledila primerjava opisa, obveznosti, olajšav in pravil, ki jih morajo izpolnjevati podjetniki v obeh državah. Sprva bom primerjala uradno razlago pojma samostojni podjetnik v obeh državah in določila, ki iz te razlage sledijo. Nadaljevala bom s primerjavo pogojev, ki jih morajo podjetniki izpolniti, da lahko ustanovijo podjetje. Nato bom primerjala obveznosti podjetnikov obeh držav ob prenehanju poslovanja in zaključila s primerjavo davčnih obremenitev, ki so jim podvrženi slovenski in italijanski samostojni podjetniki. V zaključku bom razkrila ugotovitve, do katerih sem prišla.

2. Pomen besede podjetnik

Uporaba besede podjetnik sega daleč v srednji vek. Njen pomen se je oblikoval z razvojem gospodarstva in skozi stoletja označeval različne funkcije. Izraz podjetnik je francoskega izvora in pomeni vmesnik ali posrednik. Besedo »entrepeneur« so uporabljali že v srednjem veku kot sinonim za igralca oziroma osebo, ki je vodila velike projekte, a ni prevzela nobenega tveganja (primer takega podjetnika je bil duhovnik, ki je vodil izgradnjo velikih cerkva) Podjetnika so pričeli povezovati s tveganjem, ki je ena osnovnih podjetniških funkcij, v 17. stoletju. Takrat je označeval osebo, ki se je z vlado dogovorila za dobavo blaga ali izvedbo storitev po določeni ceni. Tveganje je izhajalo iz možnosti, da vnaprej dogovorjena cena ne bi pokrila stroškov podjetnika.

Eno začetnih teorij o podjetništvu je razvil Richard Cantillon. Podjetnika je označil kot posameznika, ki kupuje po določeni ceni z namenom, da bi prodal po višji ceni od tiste, po kateri je kupil.

Nato se je v 18. stoletju razvilo razlikovanje med osebo, ki je razpolagala s kapitalom (ponudnik kapitala oziroma današnji tvegani kapitalist), in osebo, ki je potrebovala kapital (podjetnik). K temu razlikovanju je pripomogla industrializacija, ki je za seboj potegnila številne invencije, ki so za svoj nastanek in razvoj potrebovale kapital.

Francis Walker je razvil še razlikovanje med tistimi, ki so zagotavljali sredstva in dobivali obresti, in tistimi, ki so imeli dobiček zaradi svojih managerskih sposobnosti.

Pri razvoju pojma podjetnik je pomemben tudi Joseph Schumpeter (1883 — 1950). Podjetnika je označil kot inovatorja, ki razvija nepreizkušeno tehnologijo. Tako naj bi bila naloga podjetnika izboljševati načine proizvodnje z novimi tehnikami in tako razvijati nove izdelke, odkriti nove vire materiala...

V dvajsetem stoletju je bil poudarek predvsem na osebnem vidiku podjetnika. Razvili so se različni pogledi na podjetnika, in sicer ekonomski, psihološki, poslovni in politični. Kot posledica tega so se izoblikovale tudi različne opredelitve. Neke stalnice v vedenju podjetnika pa naj bi bile stopnja novosti, organiziranje, ustvarjanje, bogastvo in tveganje. Opredelitev podjetništva, ki vsebuje vse te pojme, pa je naslednja: podjetništvo je proces, ki mu podjetniki namenjajo svoj čas in prizadevanja, prevzemajo pripadajoča finančna, psihična ter družbena tveganja za ustvarjanje nečesa novega, vrednega in prejema pripadajoče nagrade v obliki denarja, osebnega zadovoljstva in neodvisnosti (Antončič et al., 2002, str. 30).

Kakor vidimo, je pojem podjetnik od svojega nastanka do danes zamenjal veliko bolj ali manj sorodnih razlag. Razvijal se je kot odraz družbenih ter gospodarskih razmer in se bo morda še spremenil in preoblikoval, da bo ustrezal potrebam družbe.

3. Spodbude in ovire na začetku podjetniške poti

Pri odločanju o ustanovitvi novega podjetja obstajajo trije zaporedni koraki: odločitev opustiti trenutno kariero ali življenjski slog, odločitev, da je podjetniška naložba zaželeno, in odločitev, da zunanji in notranji dejavniki omogočajo ustanovitev novega podjetja (Antončič, 2002, str. 31).

Ustanovitev podjetja popelje posameznika proti neznanemu, novim tveganjem in možnosti neuspeha. A predstavlja tudi upanje in priložnost za posameznika, da uresniči svoje zamisli, da se samostojno odloča in prevzame odgovornost za svoje odločitve. Vendar ta proces ni odvisen samo od želja in strahov bodočega podjetnika. Pri ustanavljanju podjetja igrajo pomembno vlogo tudi okolje, družba, kultura, družinske razmere in še bi lahko naštevali, kajti to je kompleksen proces vzvodov, ki vodi posameznika v projekt novega podjetja.

Odločitev za ustanovitev podjetja je lahko plod razočaranja na delovnem mestu, brezposelnosti, želje po ustvarjanju ali konec izobraževanja. Veliko podjetnikov se za to pot odloči, ker jim je dotedanja zaposlitev postavljala preveč omejitev pri realizaciji svojih zamisli in pri zadovoljevanju strank, omeji njihovo ustvarjalnost in sposobnost. Zaposlene preoblikuje v pasivne in nezadovoljne delavce. Takšno delovno mesto in zaupanje v lastne sposobnosti jih lahko spodbudijo, da se spustijo v novo dogodivščino, kjer bodo sami svoji gospodarji. Tudi brezposelnost, čeprav negativen pojav, je lahko spodbuda za tiste, ki se ne sprijaznijo z nedelom. Za nekatere posameznike lahko postane povod, da se z ustanovitvijo novega podjetja odločijo za vstop v svet podjetništva. Ustanovitelji podjetij so lahko tudi tisti, ki so pravkar zaključili študij.

Kot sem že omenila, ima tudi okolje svojo vlogo pri odločitvah o ustanovitvi podjetij. Če so družba, v kateri posameznik živi, družina in izobraževalne ustanove naklonjene podjetništvu, bo posameznika prej zamikalo, da bi se postavil na svoje in poskusil z lastnim podjetjem.

Seveda ne gre zanemariti možnosti, ki jih ima posameznik na razpolago. Dejavnika, kot sta davčna ureditev in trg, lahko predstavljata tako omejitve kot priložnosti. Nižja davčna stopnja opazno olajša poslovanje podjetij, posebno v začetnih obdobjih. Tiste države, ki se tega zavedajo in so tudi pripravljene oblikovati okolje v podporo podjetništvu, kot so Združene države Amerike, postavijo nižjo davčno stopnjo za podjetja. Obstoječa in razmere na njem ter poznavanje teh razmer vplivata na podjetnika. Lahko sta mu v spodbudo pri ustanovitvi podjetja (obstoječ, rastoč trg in obvladljiva konkurenca), lahko pa predstavljata vzrok premislekov.

Pozitivna spodbuda posameznikom, ki razmišljajo o ustanovitvi podjetja, je tudi uspeh drugih podjetnikov, saj jim da zaupanje in možnost uspeha se jim zdi bližje. Vzorniki imajo pomembno vlogo predvsem v prvi fazi, kot spodbuda za podjetnika. Vendar se lahko pojavijo tudi kasneje kot mentorji.

Pomemben dejavnik pri nastajanju novih podjetij je razpoložljivost finančnih sredstev. Veliko je podjetnikov, ki jim lastna sredstva ne zadostujejo za ustanovitev podjetja. V takih razmerah nastopi potreba po zunanjih vlagateljih. Prisotnost takih osebkov je podjetništvu v pomoč, saj omogoči nastajanje podjetij, ki sama ne bi zmogla. Čeprav je financiranje z lastnimi viri najcenejše, velikokrat ne zadostuje. Tako se mora podjetnik odločiti za uporabo tujih virov. Izbrati mora med lastniškim (vlagatelj investira sredstva v zameno za del lastništva) in dolžniškim (vlagatelj posodi sredstva, ki jih želi dobiti nazaj, povečana za obrestno mero, in zahteva garancijo) financiranjem. Podjetnik mora ovrednotiti prednosti in slabosti ter na njihovi podlagi in z upoštevanjem svojih preferenc izbrati, kar je zanj najprimerneje. Pogosti viri lastniškega financiranja so lastna denarna sredstva, družina, prijatelji, tvegani kapital... Med vire dolžniškega financiranja pa spadajo poslovne banke, kupci, dobavitelji, država in drugi. Pri odločitvah glede vira sredstev mora podjetnik pretehtati še veliko možnosti in

upoštevati številne posledice. Paziti mora, da ne zabrede v prevelike dolgove in da ga ta odločitev ne bo pripeljala do propada.

Vloga države pri razvijanju podjetništva se ne omejuje le na davčno stopnjo. Njena moč se kaže tudi v spodbujanju izobraževanja in organizacijah za podporo podjetništva, ki ponujajo svetovanje in pomoč. Tudi podporni sistemi so potrebni podjetniku tako na začetku ob ustanavljanju podjetja kot v kasnejših fazah poslovanja. Seveda se morajo ti sistemi z rastjo podjetja dopolnjevati in prilagajati potrebam podjetnika.

4. Značilnosti podjetnika

Poskušali so tudi ugotoviti oziroma določiti osebnostne značilnosti podjetnika, ki ga ločijo od drugih posameznikov. Ugotovitve so različne in ne veljajo v vseh primerih, kako tudi bi, saj je nešteto različnih osebnosti tako med podjetniki kot med ostalimi osebami. Vendar obstajajo določeni profili osebnosti, ki so bolj prisotni pri podjetnikih kot pri drugi populaciji, to so notranji nadzor, neodvisnost in potreba po dosežkih, samoučinkovitost, naklonjenost tveganju in zaupanje vase. Podjetniki imajo tudi določene skupne življenjske izkušnje, ki so delovale kot spodbuda pri odločitvi za samostojno podjetništvo.

Skupna vsem podjetnikom mora biti želja po uspehu, energija za začetni zagon, ki daje moč podjetniku in zaupanje v svoje sposobnosti, ko dela prve korake na poti podjetništva in se srečuje s prvimi težavami. Začetek je posebno težak, kajti v prvih letih je potrebno vložiti ogromno dela in časa, če želimo uspeti v prihodnosti.

Odločitev, da sploh začne sam ustvarjati nekaj novega, pa je ponavadi odraz podjetnikove potrebe po dosežkih in neodvisnosti. Oseba, ki stopi na pot samostojnega podjetništva, je v večini primerov odločen človek, ki zaupa vase in v svoje sposobnosti. Težko si predstavljamo negotovega človeka, polnega strahov, ki se sam poda v tako tvegano izkušnjo. Težko bi obvladal zahteve svojih odjemalcev in težave, s katerimi bi se srečeval, predvsem pa tveganja, s katerimi se mora podjetnik spopasti in ki ga v nekaterih primerih celo motivirajo.

Za podjetnike je pomembna predvsem samoučinkovitost, to je moč osebnega prepričanja o lastnih zmožnostih uspešnega izvajanja različnih nalog in vlog (Antončič et al., 2002, str. 88). Ko podjetnik verjame v lastne sposobnosti, lahko dobro posluje, si zastavlja visoke cilje in jih tudi dosega.

Tudi raziskave, ki preučujejo vplive različnih zunanjih dejavnikov iz življenja podjetnika na njegovo odločitev o ustanovitvi svoje družbe, ne dajejo rezultatov, ki bi veljali v vseh primerih. Tako je raziskava družinskih razmer podjetnika ugotovila le, da se za podjetništvo lažje odločijo posamezniki, ki so bili odraščali kot otroci samozaposlenih staršev oziroma staršev podjetnikov. Starši so jim pomenili vzor, ki so ga želeli posnemati kot odrasli. Tudi

dobri družinski odnosi so pozitivno vplivali na bodoče podjetnike. Težko pa bi bilo določiti povezavo med vrstnim redom rojstev in podjetništvom.

Moč izobrazbe, da posamezniku predstavi podjetništvo, ni edina njena vloga. Veliko podjetnikov se ni izobrazilo v ekonomskih, naravoslovnih in drugih vedah, povezanih s podjetjem, ki ga nameravajo ustanoviti. Pomemben vidik izobrazbe so sposobnosti, ki jih priuči osebam, od vztrajnosti do zmožnosti sprejemanja odločitev v pomembnih situacijah. Veliko se podjetniki naučijo tudi iz prejšnjih zaposlitev. Pomembna znanja pomagajo tako pri zagonu podjetja kot pri njegovem nadaljnjem vodenju in trženju izdelkov oziroma storitev.

Neke univerzalne starosti, pri kateri bi bilo najbolj primerno ustanoviti podjetje, ni. Razpon, v katerem se podjetniki najpogosteje odločijo za ta korak, pa je nekje med dvaindvajsetim in petinštiridesetim letom.

5. Podjetniški proces

Pri ustanavljanju podjetja moramo slediti določenim smernicam in korakom, jih dosledno izpolnjevati in vložiti veliko truda, da lahko uspemo. V podjetniškem procesu je pomembno odkrivanje, ovrednotenje in razvoj priložnosti (Antončič et al., 2002, str. 54). Podjetnik se mora odločiti, kaj bo prodajal, proizvajal ali izdeloval. Mora poznati in se zavedati konkurence in drugih nevspečnosti, ki ga pričakujejo na trgu. Pomembne stopnje so opredelitev in ovrednotenje priložnosti, priprava poslovnega načrta, določitev potrebnih sredstev in vodenje ustanovljenega podjetja (Antončič et al., 2002, str. 54). Te stopnje niso zaporedne, temveč s svojim prepletanjem ustvarijo pot do podjetniškega uspeha.

Pri odkrivanju priložnosti mora podjetnik pazljivo spremljati dogajanje v svoji okolici, v družini, med prijatelji, slediti mora potrebam, ki jih opazi pri poslovnih partnerjih. Za odkrivanje priložnosti sta pomembna dobro opazovanje oziroma zaznavanje potreb partnerjev in sposobnost povezovanja potreb z rešitvami. Toda ni vsaka zaznana priložnost tudi dobra. Podjetnik mora ovrednotiti zaznano priložnost, oceniti možnost za njen uspeh in tveganje, ki ga njena izvedba predstavlja. Pomembno je ugotoviti, ali je priložnost donosna glede na sredstva, ki jih potrebuje. Proces ovrednotenja vključuje pregled nad obstojem in obsegom priložnosti, njeno dejansko in zaznano vrednostjo, tveganjem in donosnostjo, njeno ustreznost osebnim sposobnostim in ciljem podjetnika ter njeno raziskovalno prednost v konkurenčnem okolju (Antončič et al., 2002, str. 55).

Najtežja stopnja podjetniškega procesa je izdelava poslovnega načrta. V njem mora podjetnik nazorno prikazati dejavnost podjetja, okolje, v katerem bo delovalo, strategije trženja in poslovanja, organizacijski in proizvodni načrt, ciljne odjemalce in njihov odziv mora raziskati z anketami, opisati mora potrebna sredstva, njihovo porabo ter druge potrebne stroške in

nakazati predvidene dohodke. Z izdelavo dobrega poslovnega načrta dobi podjetnik natančen vpogled v potrebna sredstva in predvidene dobičke ter lahko tako oceni možnosti uspeha.

Seznam potrebnih sredstev podjetnik potrebuje že pri izdelavi poslovnega načrta. Določiti mora, katera sredstva so ključna in katera so le v pomoč, kako ta sredstva pridobiti po najnižji ceni in kakšna je njihova poraba. Ugotoviti mora morebitno izgubo ob njihovi nerazpoložljivosti, kajti vsako pomanjkanje sredstev lahko predstavlja strošek.

Ko je podjetje že ustanovljeno, nastopi še stopnja vodenja podjetja. Podjetnik mora opazovati in usmerjati delovanje podjetja v skladu s poslovnim načrtom. Pozoren mora biti na vse faze izvajanja v podjetju, saj lahko le dober nadzorni sistem zagotovi uresničitev načrtov. Voditi mora svoje podjetje k uresničevanju zelenega in rasti v prihodnosti.

Podjetnik mora biti pozoren in dosleden pri izvajanju vsake od stopenj podjetniškega procesa. V nasprotnem primeru je lahko ustanovitev novega podjetja že obsojena na propad, saj slabo ovrednotene priložnosti, poslovni načrt, ki ne prikaže dejanskega stanja, nepravilno ocenjena poraba sredstev in nedosledno vodenje, ne omogočajo podjetju doseg želenih rezultatov.

Ko naposled izberemo zamisel, ki jo nameravamo uresničiti, se moramo zavedati, da je za to potrebno veliko časa in energije, morda kakšen posvet s strokovnjaki (finance, zakoni, tehnični napotki itd.), ki nam olajšajo pot do svojega podjetja.

6. Po ustanovitvi podjetja

Ko podjetnik premaga začetne težave in se uveljavi v poslovnem svetu, ni dosegel svojega cilja, kajti to je le prva etapa v njegovi karieri. Od zdaj naprej mora delovati v smeri rasti in razvoja podjetja. Razvijati mora nove proizvode oziroma storitve, da obdrži obstoječe odjemalce in si pridobi nove.

Podjetnik mora spremljati želje potrošnikov in njihove potrebe ter v skladu z njimi proizvajati izdelke. Pri tem lahko uporabi različne tehnike. Najprej mora ugotoviti smer, v katero naj spreminja svoje izdelke, naj jih tehnično izboljša ali estetsko preoblikuje ali naj razširi svojo ponudbo na sorodne proizvode oziroma storitve. Do teh spoznanj lahko pride z opazovanjem potrošniških potreb, ki jih lahko ugotovi z različnimi anketami ali z opazovanjem drugih podjetij, ki poslujejo v enakem sektorju. Lahko jemlje ideje tako od odjemalcev kot od konkurence. Pa tudi od udeležencev na distribucijski poti, ki so dobro seznanjeni z željami kupcev. Tudi vlada ima svojo vlogo pri razvijanju novih idej. Z agencijami in uradi pomaga podjetnikom do novih idej in jih obvešča o novostih.

Podjetnik mora porazdeliti sredstva tako, da del denarja nameni za raziskave in razvoj. Ta funkcija je najobsežnejši vir idej v podjetju, zato podjetnik ne sme zanemariti njenega pomena.

Do novih idej lahko pride podjetnik tudi z uporabo različnih tehnik, kot so osredotočene skupine, viharjenje možganov in analiza popisanih problemov (Antončič et al., 2002, str. 150). Osredotočena skupina je sestavljena iz osem do štirinajst članov, ki se pogovarjajo o določenem izdelku, proizvodnem področju, storitvi itd. Iz njihovega pogovora se lahko porodijo dobre poslovne ideje za nov proizvod. Viharjenje možganov pa je drugačna tehnika, ki spodbuja člane skupine, da v povezovanju z drugimi člani in njihovimi idejami predlagajo svoje nove zamisli. Več kot jih je, bolje je. Analiza popisanih problemov pa deluje tako, da posamezniki v skupini dobijo seznam proizvodov z določenimi problemi in o tem razpravljajo.

Za pridobivanje novih idej so pomembne tudi tehnike za ustvarjalno reševanje problemov. Te so številne in raznolike. Med njimi so:

- viharjenje možganov,
- obratno viharjenje možganov,
- sinektika,
- Gordonova metoda,
- metoda preverjanja seznama,
- svobodna povezava,
- vsiljene zveze,
- metoda skupnega zvezka,
- hevrstika,
- znanstvena metoda,
- vrednostna analiza,
- naštevanje lastnosti,
- matrično grafično prikazovanje,
- sanjski pristop,
- parametrska analiza (Antončič et al., 2002, str. 153).

Viharjenje možganov je najbolj znana in uporabljena tehnika. Sodelujejo posamezniki z različnimi znanji in podajajo rešitve za določen problem. Obratno viharjenje možganov je zelo podobno prvemu, le da je dovoljeno kritizirati ideje ostalih udeležencev in tako ugotoviti slabosti idej. Pri sinektiki se problem rešuje z enim izmed štirih mehanizmov: osebnega, direktnega, simboličnega in fantazijskega. Pri uporabi Gordonove metode podjetnik opiše le splošni koncept, ki je povezan s problemom. Te in vse ostale tehnike temeljijo na različnih osnovah in spodbujajo drugačna delovanja članov skupin, a vsaka na svoj način pripomore k nastanku nove ideje. Po fazi iskanja idej in rešitev na probleme moramo narediti načrt za njihovo uresničitev, idejo razviti in oceniti njihovo uspešnost. Poskusiti moramo, kako bi

delovala v praksi in če so odzivi nanjo pozitivni, lahko začnemo z njenim trženjem. A moramo biti pozorni, da vse faze pazljivo in dosledno izvedemo.

7. Konec poslovanja

Veliko je podjetij, ki so se razvila v uspešne korporacije. Premagala so začetne težave in se razvila v stabilna podjetja. Veliko je tudi podjetij, ki so si pridobila svetovni sloves. Lahko bi naštevati številne proizvajalce avtomobilov, elektronike, pohištva, ponudnike prevozov in ogromno drugih. A ni vse svetlo na poti podjetništva. Številna so tudi podjetja, ki bolj klavrno zaključijo svojo pot.

Propadi so še posebno pogosti v začetku poslovanja. Lahko se ideja o proizvodu ne obnese, lahko podjetnik ne zna pravilno tržiti svojih produktov, sredstva se ne obračajo v predvidenih časih in še bi lahko naštevali. Veliko je razlogov, ki pripeljejo podjetje v položaj, ko ne more več izpolnjevati svojih obveznosti do poslovnih partnerjev. Le-ti lahko predlagajo začetek stečajnega postopka ali izberejo drugačne rešitve, kot so podaljšanje roka poplačila terjatev, zmanjšanje terjatev ali prisilna poravnava.

Najpogostejši način prenehanja podjetja je stečaj. Poslovanje samostojnega podjetnika se lahko preneha tudi s priglasitvijo. Prenehanje poslovanja mora podjetnik priglasiti s pisno vlogo za izbris iz vpisnika podjetnikov najkasneje 15 dni pred datumom, s katerim njegovo poslovanje preneha. Šestinsedemdeseti člen zakona o gospodarskih družbah zahteva, da podjetnik priglasi prenehanje poslovanja Davčni upravi Republike Slovenije. Vsaj tri mesece pred prenehanjem poslovanja mora podjetnik, s pismi upnikom, v sredstvih javnega obveščanja, v poslovnih prostorih ali na drugi primeren način, objaviti, da bo prenehal poslovati in kdaj bo do tega prišlo (Zakon o gospodarskih družbah, 2001). Enako velja tudi za tiste podjetnike, ki nameravajo poslovanje podjetja prekiniti s prodajo ali z vložitvijo v družbo. Pred prijavo prenehanja poslovanja mora podjetnik razrešiti vsa vprašanja z dolžniki in delavci, saj se za razliko od gospodarskih družb pri podjetniku ne izpelje postopek likvidacije.

Drugi načini za prenehanje poslovanja, ki veljajo za druge organizacijske oblike so še združitev z drugo družbo, s sodno odločbo, če preteče čas za katerega je družba ustanovljena, če tako sklenejo družbeniki, če sodišče ugotovi ničnost vpisa ter nekatere druge, ki so povezane s pravno obliko družb. V večini teh primerov se izvede likvidacija. Likvidacijski postopek pa pomeni konec za gospodarsko družbo. Po njegovi izvedbi se družba izbriše iz sodnega registra in ne more več poslovati, kar se pa še lahko zgodi po izvedbi stečajnega postopka.

Vendar prekinitev poslovanja ni edina rešitev. Upniki lahko zahtevajo tudi prisilno poravnavo, ki je navadno zanje ugodnejša, saj je lahko odstotek poplačila terjatev večji kot pri stečaju.

Značilnosti podjetnika sta tudi vztrajnost in vera v možnost za uspeh. Zato stečaj še ne pomeni nujno konec njegove podjetniške kariere. Če zbere sredstva in moralno moč za drugi spopad s poslovnim svetom, lahko uspe.

Toda tudi uspešna podjetja ne bo mogel posameznik voditi v neskončnost. Enkrat preprosto pride čas, ko se mora umakniti iz poslovanja in prepustiti podjetje v rokah drugih. Pogosto so to družinski člani. Vendar je to dokaj tvegana poteza, kajti propad je pogosta posledica tega dejanja (tudi do petdeset odstotkov primerov). Pomoč pri izogibanju tej nevarnosti predstavlja nasledstveni načrt. Ta mora natančno opredeliti vlogo lastnika med prenosom, družinsko dinamiko, dohodek za družinske člane in delničarje, poslovno okolje v času prenosa, ravnanje z zvestimi zaposlenimi in davčne posledice (Antončič et al., 2002, str. 438). Pomembno je, da je družinski član, ki prevzame podjetje, že prej seznanjen z njegovim poslovanjem in delovanjem.

Če ni med člani družine nikogar, ki bi imel interes prevzeti podjetje, se mora podjetnik odločiti za drugačne možnosti. Podjetje lahko proda ali ga prepusti v rokah usposobljenega člana organizacije ali zaposli novega vodjo. Če usposobi člana organizacije za prevzem podjetja je prednost lahko v tem, da le-ta že pozna podjetje in njegovo delovanje ter zaposlene v njem. Vendar tudi pri odločanju med temi možnostmi mora podjetnik dobro razmisliti o svojih željah, posledicah za zaposlene, družinske člane in o mnogih drugih neznankah.

8. Izbira organizacijske oblike

Ko se posameznik odloča o ustanovitvi podjetja, mora izbrati organizacijsko obliko, ki mu bo določala zakonske omejitve, pravila in ugodnosti. Ne obstaja ena najboljša organizacijska oblika. Vsaka ima svoje prednosti in slabosti in podjetnik se mora v skladu z njimi in namenom svojega podjetja odločiti za eno izmed njih.

Pri nas je najpogostejša oblika družba z omejeno odgovornostjo, zato bom predstavila, v katerih posebnostih se le-ta razlikuje od samostojnega podjetnika in kaj je potrebno upoštevati pri izboru med tema organizacijskima oblikama.

Samostojni podjetnik (okrajšano s.p.) je fizična oseba, družba z omejeno odgovornostjo (okrajšano d.o.o.) pa pravna oseba. Za ustanovitev družbe z omejeno odgovornostjo je potreben predpisan kapital v višini 2.100.000 tolarjev, ki je razdeljen na deleže. Za ustanovitev samostojnega podjetnika pa ni posebej predpisan ustanovni kapital. Pomembna prednost oblike d.o.o. je, da za obveznosti iz poslovanja jamči družba sama in ne njeni člani.

Družbeniki d.o.o. tvegajo le v višini vloženega kapitala. Samostojni podjetnik pa je do upnikov odgovoren z vsem svojim premoženjem. Zato naj bi se za to organizacijsko obliko odločili tisti posamezniki, ki ne bodo s svojim poslovanjem tvegali, da izgubijo celotno premoženje.

Samostojni podjetnik se od gospodarskih družb razlikuje tudi v načinu plačevanja in blagajniškega poslovanja. Samostojni podjetnik lahko z gotovino prosto razpolaga. Lahko jo brez nikakršnih poslovnih dokumentov, neomejeno in namensko, seveda v okviru svojih finančnih zmožnosti, dviguje in polaga na svoj bančni ter žiro račun, v svoje blagajne ali opravlja druge bančne transakcije ter gotovinski promet. Plačilni promet pa lahko opravlja s splošno položnico.

Tako ima oblika samostojnega podjetnika manj birokratskih ovir pri poslovanju in njeno delovanje ni tako podrobno predpisano z zakoni kot na primer delovanje družbe z omejeno odgovornostjo. Ima pa druge omejitve. Tako se mora posameznik, ki se odloča med različnimi organizacijskimi oblikami, o vseh podrobnostih, omejitvah in prednostih dobro pozanimati, preden opravi svoj izbor.

9. Opis družb v Sloveniji in Italiji

Da bi v nadaljevanju lažje razumeli delovanje samostojnih podjetnikov pri nas in v Italiji, bom na kratko opisala vrste družb in njihove značilnosti ter zakone, ki opredeljujejo njihovo delovanje in register, v katerem so vpisane.

V Italiji se družbe, podobno kot pri nas, delijo na osebne in kapitalske. Med osebne družbe uvrščajo:

- enostavno družbo poimenujejo »società semplice«,
- družba v skupnem imenu (»società in nome collettivo«, kot naša družba z neomejeno odgovornostjo) in
- enostavna komanditna družba (»società in accomandita semplice«).

Med kapitalske družbe pa uvrščajo:

- delniško družbo (»società per azioni«),
- komanditno delniško družbo (»società in accomandita per azioni«,
- družbo z omejeno odgovornostjo (»società a responsabilita' limitata«) in
- enoosebno družbo z omejeno odgovornostjo (»società a responsabilità limitata unipersonale«).

Pravna razdelitev gospodarskih oblik v Republiki Sloveniji, za razliko od italijanske razdelitve, uvršča med osebne družbe tudi tiho družbo. V naslednjih odstavkih bom natančneje prikazala razlike in podobnosti istoimenskih družb v obeh državah.

Osebnе družbe so tako imenovane, ker osebnі element (podjetniške sposobnosti družbenikov) prevladuje nad premoženjskim (vloženim kapitalom). Te družbe so običajno manjše. Skoraj vedno jih sestavlja omejeno število oseb, ki se med seboj poznajo in ne morejo oziroma ne želijo investirati velikih vsot denarja. Zato se raje zanesejo na svoje podjetniške sposobnosti in medsebojno zaupanje. Družbenikom osebnih družb je dopuščena velika samostojnost pri urejanju medsebojnih odnosov. Ureditev, ki jo predvideva italijanski civilni zakonik («codice civile»), se uporablja le, če se družbeniki ne dogovorijo drugače. Tudi v Sloveniji je ustanovitev družbe in urejanje pravnih razmerij med družbeniki prepuščeno določilom družbene pogodbe, če Zakon o gospodarskih družbah ne določa drugače. Upravitelji so lahko samo družbeniki, ker oni odgovarjajo za obveznosti družbe. V italijanskih osebnih družbah za dolgove družbe odgovarjajo družbeniki z vsem svojim premoženjem, to pomeni, da lahko upnik zahteva povrnitev sredstev od družbe ali od družbenikov samih, vendar le, če je prej poskusil dobiti sredstva od družbe.

V kapitalskih družbah pa prevladuje premoženjski element. V teh družbah, posebno v delniški družbi, sodelujejo številni družbeniki, ki skupaj investirajo v družbo, da bi bili deležni dela dobička. Te družbe so pravne osebe in na tej podlagi so deležne določenih pravic in obveznosti. Njihova ureditev je večinoma zakonsko predpisana. Organi kapitalskih družb so skupščina (odloča), upravitelji (vodilni in izvršilni organ) in nadzorni svet. Družbeniki v kapitalskih družbah odgovarjajo za obveznosti družbe le v višini svojega vložka. Izjema so delničarji komanditnih delniških družb. Le-ti se delijo na tiste, ki za obveznosti družbe odgovarjajo z vsem svojim premoženjem, in na tiste, ki tvegajo le v višini svojega vložka.

9.1 Samostojni podjetnik

Po Zakonu o gospodarskih družbah je samostojni podjetnik definiran kot fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Pri tem mora delovati samostojno, odgovarjati za obveznosti iz poslovanja z vsem svojim premoženjem, s pridobitno dejavnostjo se mora ukvarjati kot s svojo izključno dejavnostjo. Definicijo italijanskega malega podjetnika in pravila za njegovo delovanje (omejitve in pravila) najdemo v italijanskem civilnem zakoniku, ki natančneje definira samostojnega podjetnika kot osebo, ki trajno, za svoj račun in na svoje ime, opravlja organizirano ekonomsko dejavnost, katere namen je proizvodnja in izmenjava dobrin ter storitev. Delo podjetnika samega ter ostalih družinskih članov mora prevladovati nad vloženim kapitalom in drugimi produkcijskimi faktorji, ki vključujejo tudi delo tretjih oseb. Njegov cilj pa je dobiček.

9.2 Družba z neomejeno odgovornostjo

Najprej bom predstavila družbo z neomejeno odgovornostjo. To je družba dveh ali več oseb, ki odgovarjajo za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem. V S.N.C. («società in nome

collettivo« oziroma družba z neomejeno odgovornostjo) družbeniki prav tako odgovarjajo za obveznosti družbe enakopravno (solidarno) in z vsem svojim premoženjem.

Posle v slovenski družbi z neomejeno odgovornostjo so upravičeni in dolžni voditi vsi družbeniki. V družbeni pogodbi pa se lahko dogovorijo o prenosu vodenja poslov na enega ali več družbenikov. V tem primeru ostali družbeniki ne smejo voditi poslov. Pooblaščen družbenik oziroma skupina družbenikov mora dajati družbi potrebna poročila, jo na zahtevo obveščati o stanju poslov in ji predložiti obračune. Prav tako imajo v italijanskih S.N.C. vsi družbeniki pravico do upravljanja družbe, a jo lahko zaupajo enemu ali nekaj družbenikom. Ti upravitelji vodijo družbo in upravljajo z njenim premoženjem ter morajo voditi obvezne računovodske listine in knjige.

9.3 Komanditna družba

Po opredelitvah ZGD je komanditna družba združenje dveh ali več oseb, v katerem najmanj en družbenik odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem ter ima pravico in dolžnost voditi in zastopati družbo (komplementar), medtem ko najmanj en družbenik za obveznosti družbe ne odgovarja s svojim premoženjem, temveč le z vplačanim delom osnovnega kapitala (komanditist). Če ZGD ne določa drugače, se za komanditno družbo uporabljajo določbe ZGD, ki veljajo za družbo z neomejeno odgovornostjo s tem, da se v register vpišejo tudi podatki o komanditistih in višini njihovih vložkov, v objavi ustanovitve komanditne družbe v Uradnem listu pa se navede le število komanditistov. Tudi italijansko pravo uporablja nekatera določila družbe z neomejeno odgovornostjo za S.A.S. Ob ustanovitvi S.A.S. («società in accomandita semplice« oziroma komanditna družba) je potrebno izvesti enake aktivnosti kot pri S.N.C (d.n.o.).

Družbeniki se kot v slovenskih k.d. delijo na tiste, ki za obveznosti družbe odgovarjajo z vsem svojim premoženjem in na tiste, ki tvegajo le v višini svojega vložka (komplementarji in komanditisti). Prvi imajo pravico in dolžnost vodenja in predstavljanja družbe. Drugim pa zakon prepoveduje upravljati družbo. Če to prepoved kršijo, je predvidena kazen, ki obvezuje kršitelja, da za obveznosti družbe odgovarja z vsem svojim premoženjem. Enaka kazen je določena za komanditiste tudi v slovenskem pravu.

ZGD pozna še posebno obliko komanditne družbe, ki se imenuje dvojna družba. To je komanditna družba, v kateri ni osebno odgovornih družbenikov. Vsi družbeniki so komplementarji take družbe. Kot osebno odgovorni družbeniki nastopajo kapitalske družbe (d.d. ali d.o.o.), kjer pa ni osebno odgovornih družbenikov in je odgovornost družbe omejena do višine njenega premoženja.

9.4 Tiha družba

Kot sem že omenila, slovenska razdelitev gospodarskih oblik pozna tudi tiho družbo, ki je italijanske oblike ne poznajo. Tiha družba ni pravna oseba. Nastane s pogodbo na podlagi katere tihi družbenik, ki je lahko fizična ali pravna oseba, z vložkom v podjetje nekoga drugega – nosilca tihe družbe, pridobi pravico do udeležbe pri njegovem dobičku. O medsebojnih razmerjih se nosilec tihe družbe in tihi družbenik svobodno dogovarjata. Ime tihega družbenika ne sme biti v firmi nosilca tihe družbe, a je iz firme lahko razvidno, da gre za tiho družbo. Če družbeniki to želijo, lahko tiho družbo označijo z označbo t.d.

9.5 Družba z omejeno odgovornostjo

Pri nas je najpomembnejša oblika gospodarskih družb družba z omejeno odgovornostjo, ki jo lahko ustanovi ena ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki postanejo z ustanovitvijo družbe družbeniki. Družba ima lahko največ 50 družbenikov. Njen osnovni kapital je sestavljen iz vložkov družbenikov, katerih vrednost je lahko različna in kjer za obveznosti družbe družbeniki odgovarjajo le v višini svojega vložka. Na podlagi osnovnega vložka in sorazmerno z njegovo vrednostjo v osnovnem kapitalu pridobi družbenik svoj poslovni delež. Tudi italijanska oblika družbe z omejeno odgovornostjo, s.r.l. («società a responsabilità limitata»), je zelo priljubljena gospodarska oblika. Je najbolj primerna oblika za dinamična podjetja z omejenim obsegom, ki delujejo brez kompleksnih birokratskih struktur, ker za njeno ustanovitev ni predpisan visok vložek kapitala in je njena struktura dokaj fleksibilna.

Za obe različici velja, da ju lahko ustanovi tudi en sam družbenik. Minimalen potreben kapital za italijansko različico je 10.400,00 evrov (20 milijonov lir). Znesek je podoben slovenskemu, in sicer 2.100.000 tolarjev celotnega potrebnega kapitala, sestavljenega iz osnovnih vložkov, katerih minimalna vrednost mora biti 14.000 tolarjev.

Pravice, ki jih imajo družbeniki pri upravljanju družbe, in način njihovega izvrševanja se določijo z družbeno pogodbo, če ZGD ne določa drugače. Organi upravljanja so enaki kot v italijanski različici, in sicer skupščina, poslovodja oziroma upravitelj družbe in nadzorni svet. Vlogo upravitelja v italijanski družbi lahko opravljajo družbeniki ali nedružbeniki za nedoločen čas.

S.r.l. ne sme izdajati delnic. Tako določilo velja tudi za d.o.o., in sicer d.o.o. ne more izdati vrednostnih papirjev v zamenjavo za poslovne deleže.

9.6 Delniška družba

Delniška družba je najobširnejše opredeljena družba v ZGD. Njen osnovni kapital je razdeljen na delnice in odgovarja upnikom za svoje obveznosti le z vsem svojim premoženjem, delničarji pa za obveznosti družbe upnikom ne odgovarjajo. Njihovo tveganje je omejeno na višino kapitalskega vložka. Ustanovi jo lahko najmanj pet fizičnih ali pravnih oseb, ki sprejmejo statut, ki mora biti izdelan v obliki notarskega zapisa. S.p.A. («società per azioni» oziroma delniška družba) ima bolj kompleksno strukturo kot s.r.l. in je, tako kot slovenska delniška družba, primernejša za obsežnejša podjetja. Je najbolj razširjena in najpomembnejša oblika med italijanskimi družbami.

Prednosti te organizacijske oblike sta omejena odgovornost družbenikov in dejstvo, da ima premoženje obliko delnic z nizkim zneskom, s katerimi se lahko trguje na borzah. Poleg tega ta pravna oblika omogoča razmeroma hiter dostop do denarnih sredstev s posojili in izdajo obveznic.

Minimalni kapital italijanske delniške družbe je 104.000,00 evrov (200 milijonov lir), slovenske pa 4.100.000 tolarjev, razdeljenih v delnice, katerih najnižji nominalni znesek je 1.000 tolarjev. Za ustanovitev italijanske delniške družbe je potrebno več kapitala.

V italijanski različici so družbeniki ali nedružbeniki lahko upravitelji za obdobje treh let in so lahko ponovno izvoljeni. Pomembna organa sta še skupščina in nadzorni svet. Morajo voditi bilanco in jo pravočasno predložiti za to zadolženemu organu. V slovenski različici so organi delniške družbe prav tako uprava, skupščina in nadzorni svet. Uprava je lahko sestavljena iz enega ali več članov, ki so lahko družbeniki ali ne. Člani so imenovani za obdobje največ petih let z možnostjo neomejenega ponovnega imenovanja, medtem ko je obdobje trajanja mandata v italijanski različici omejeno na tri leta z možnostjo podaljšanja.

Delovanje delniške družbe je tako v slovenskih kot italijanskih pravilnikih opredeljeno veliko bolj obširno. Za to gospodarsko obliko je predpisanih veliko pravil, ki usmerjajo njeno delovanje od pristojnosti organov družbe, povečanja oziroma zmanjšanja osnovnega kapitala do prenehanja družbe. V tem razdelku sem opisala le osnovne značilnosti, da bi omogočila kratko primerjavo slovenske in italijanske različice.

9.7 Komanditna delniška družba

Komanditna delniška družba je družba, pri kateri najmanj en družbenik odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (komplementar), komanditisti pa nastopajo kot komanditni delničarji, ki imajo delež v osnovnem kapitalu in za obveznosti družbe do upnikov ne odgovarjajo. Enako velja tudi za italijansko različico, katere struktura je podobna strukturi S.p.A. Razlika je le v tem, da nekateri delničarji (komplementarji) odgovarjajo za

obveznosti družbe neomejeno z vsem svojim premoženjem in so zato lahko upravitelji družbe.

S.A.p.A («società in accomandita per azioni» oziroma komanditna delniška družba) je slabo razširjena v italijanskem gospodarskem okolju. Minimalen kapital ob ustanovitvi je 104.000,00 evrov (200 milijonov lir). Morajo voditi bilanco in jo predložiti. Kapitalski vložki so, tako kot v slovenski varianti, v obliki delnic, ki krožijo kot vrednostni papirji.

Glede na navedene razdelitve in opise posameznih organizacijskih oblik sem ugotovila, da samostojni podjetnik iz slovenskega poslovnega sveta najbolj ustreza italijanskemu podjetniku («imprenditore») oziroma mali samostojni podjetnik ustreza malemu podjetniku v Italiji («piccolo imprenditore»). Zato bom v nadaljevanju primerjala prav ti dve organizacijski obliki.

10. Sestava zakonov v Sloveniji in Italiji

Slovensko civilnopravno področje je urejeno z različnimi zakoni in zakoniki. Materialno civilno pravo je sestavljeno predvsem iz *stvarnega prava*, ki je vsebovano v Stvarno pravnem zakoniku, *dednega prava*, ki je vsebovano v Zakonu o dedovanju, družinskega prava v Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, *gospodarskega prava* v Zakonu o gospodarskih družbah, *stanovanjskega prava* v Stanovanjskem zakonu in *potrošniškega prava* v Zakonu o varstvu potrošnikov. Obligacijsko pravo in splošni del civilnega prava sta vsebovana v Obligacijskem zakoniku in Zakonu o obligacijskih razmerjih. Drugi viri civilnega prava so še Zakon o zemljiški knjigi, Zakon o društvih, Zakon o ustanovah, Ustava...

Celotna civilna pravna ureditev italijanske države in njenih subjektov pa je zajeta v enem samem zakoniku, in sicer v civilnem zakoniku («Codice civile»). Ta zakonik je sestavljen iz splošnih civilnopravnih predpisov, ki jim sledi šest knjig in delo o izvedbi odločb. Knjige obravnavajo različna zakonska področja (družino, ljudi, dedovanje, lastnino, dolžnosti, delo, varstvo pravic). Označevanje členov je tako, da se nadaljuje skozi vseh šest knjig tega zakonika. Gospodarsko področje je večinoma (izjema je na primer opredelitev pravne osebe, ker je povezano z gospodarstvom) zajeto v peti knjigi zakonika, ki ureja področje dela in zajema člene od 2060. do 2642. Knjige so razdeljene na naslove («titoli»), dalje so le-ti razdeljeni na točke/glave («capo») in točke/glave na razdelke («sezioni»).

11. Sodni register

Vse delujoče družbe morajo biti nekje registrirane, da lahko vodimo evidenco. To dosežemo z obveznostjo vpisa v sodni register. Sodni register je tako pri nas kot v drugih državah javna

knjiga, ki je na vpogled vsem zainteresiranim in vsebuje podatke o glavnih statusnih značilnostih vpisanih subjektov ter podatke, pomembne za pravni promet, s čimer se utrjuje pravna varnost v poslovnem prometu (Puharič, 2002, str. 122).

Zakon o gospodarskih družbah določa vpis naslednjih subjektov v sodni register:

- družbe z neomejeno odgovornostjo,
- komanditne družbe,
- družbe z omejeno odgovornostjo,
- delniške družbe,
- komanditne delniške družbe,
- gospodarska interesna združenja,
- samostojni podjetnik, če izpolnjuje z zakonom določene pogoje o velikosti
- in zadruga z omejeno odgovornostjo, zadruga brez odgovornosti, zavodi ter skupnosti zavodov.

Vse naštet organizacijske oblike morajo, v petnajstih dneh po izpolnitvi pogojev za vpis v register, vložiti vpisno prijavo (Zakon o gospodarskih družbah, 2001).

Italijanska zakonodaja določa, da morajo biti v sodni register oziroma, kot ga poimenujejo, register podjetij vpisani vsi subjekti, ki opravljajo katerokoli gospodarsko dejavnost. V italijansko inačico sodnega registra se morajo vpisati vse družbe, podjetniki in druge gospodarske strukture. Italijanski srednji ali večji podjetnik se mora pred začetkom izvajanja dejavnosti vpisati v splošni del registra podjetij (»registro delle imprese«), mali samostojni podjetnik pa se mora vpisati v poseben del tega registra. V register podjetij morajo biti vpisani tisti podjetniki, ki opravljajo eno izmed naslednjih dejavnosti:

- industrijsko dejavnost, katere namen je proizvodnja blaga ali opravljanje storitev,
- posredniško dejavnost pri prometu blaga,
- dejavnost prevoznitva v cestnem, ladijskem ali letalskem prometu,
- bančno ali zavarovalniško dejavnost,
- druge dejavnosti, kot pomožne zgoraj naštetim.

Samostojni podjetniki, vpisani v register podjetij, morajo po 2083. členu civilnega zakonika opravljati dejavnost, ki zadostuje naslednjim pogojem:

- mora biti trajna,
- vanjo mora podjetnik vnesti svoje delo in delo družinskih članov,
- prevladovati mora delo podjetnika in družinskih članov nad delom zaposlenih in nad vloženim kapitalom.

Skratka mora zadostovati vsem pogojem za gospodarsko obliko samostojnega podjetnika. Tem določilom se ne more izogniti niti slovenski samostojni podjetnik, kajti v obratnem primeru to sploh ne bi bil.

Register podjetij se deli na splošni in posebni del. V splošnem delu morajo biti vpisani naslednji gospodarski subjekti:

- samostojni podjetniki posamezniki, če izpolnjujejo z zakonom določene pogoje,
- vse družbe razen enostavne družbe,
- zadruga z zunanjo dejavnostjo, evropska ekonomska združenja s sedežem v Italiji,
- javni zavodi, katerih izključna ali prevladujoča dejavnost je ekonomske narave,
- tuje družbe, ki poslujejo v Italiji,
- posebne družbe.

V posebnem delu pa so vpisani:

- mali samostojni podjetniki,
- kmetje,
- obrtniki,
- enostavne družbe.

Še veliko je podobnosti in nekaj razlik med slovenskim in italijanskim sodnim registrom, toda niso pomembni za namen tega diplomskega dela, zato jih ne bom obravnavala. Z zgornjim opisom sodnih registrov sem želela le pokazati mesto, ki ga samostojni podjetnik zaseda v sodnih registrih posameznih držav. V Sloveniji ni obvezen vpis v register za male samostojne podjetnike. Evidenco o samostojnih podjetnikih pri nas vodi vpisnik podjetnikov. Italijanski zakon pa določa, da morajo biti tudi mali samostojni podjetniki vpisani v register, in sicer v poseben del registra. Za večje podjetnike pa velja v obeh državah, da morajo biti vpisani v sodni register oziroma v splošni del sodnega registra.

12. Temeljna zakonska določila samostojnega podjetnika

Delovanje samostojnega podjetnika, tako kot tudi delovanje ostalih družb in nekaterih drugih pravnoorganizacijskih oblik v Sloveniji, ureja Zakon o gospodarskih družbah (1993). V tem zakonu so predpisane organizacijske oblike, njihove značilnosti ter omejitve in prednosti, ki iz tega izhajajo. Tako ima na primer delniška družba prednost, da je odgovornost družbenikov omejena na njihov vložek. Slabost pa se odraža v izgubi lastništva, ki je razporejeno med vse družbenike. Po ZGD je, kot sem že omenila, samostojni podjetnik definiran kot fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Njegov položaj, obveznosti in omejitve so natančneje določene v osmem poglavju prvega dela Zakona o gospodarskih družbah v členih od 72. do 76. Poleg tega se za samostojnega podjetnika smiselno uporabljajo nekatere določbe ZGD, ki se nanašajo na družbe, in sicer:

- o dejavnosti,
- o firmi,
- o sedežu,
- o podružnici,
- o prokuri in o poslovni skrivnosti.

Italijanski civilni zakonik loči običajne in male podjetnike. 2082. člen tega zakonika definira običajnega podjetnika kot osebo, ki profesionalno opravlja organizirano ekonomsko dejavnost s ciljem proizvodnje ali zamenjave dobrin oziroma storitev. Toda v to definicijo spadajo vsi podjetniki in podjetja, ki imajo lahko različne oblike in strukture, temu pa so primerni različni statusi, kot so na primer običajno podjetje povprečne velikosti, osebno, kmetijsko, obrtniško, trgovinsko podjetje itd. Zato italijanski zakoni nato podrobneje opredeljujejo majhnega podjetnika (italijansko »piccolo imprenditore«; 2083. člen civilnega zakonika), kot obrtnika, kmeta (neposrednega pridelovalca), majhnega trgovca oziroma vsakogar, ki opravlja neko gospodarsko dejavnost pretežno s svojim delom in delom družinskih članov. Zanj ni potreben vpis v splošni del sodnega registra podjetij (2202. člen c.z.), ni obvezan voditi poslovne knjige in v primeru nelikvidnosti ne gre v stečaj. Italijanski zakonik določa, da tisti podjetnik, ki zaposli večje število ljudi, kupi različne stroje in si izposodi znatne količine denarja od tretjih oseb za nakup strojev in plačilo zaposlenih, izgubi status majhnega podjetnika in mora začeti z izpolnjevanjem zahtev za druge gospodarske organizacijske oblike.

Pomembno za slovensko definicijo je, da mora posameznik opravljati gospodarsko dejavnost trajno, samostojno in s pridobitnim namenom, kar velja tudi za italijanski opis samostojnega podjetnika. Ta mora tudi dejavnost opravljati samostojno, kar nakazuje določba, da mora biti vloženo pretežno delo podjetnika in družinskih članov. Zahtevk, da mora opravljati gospodarsko dejavnost s pridobitnim namenom, pa je vsebovan v določilu, da je namen dejavnosti, ki jo opravlja, proizvodnja in izmenjava dobrin in storitev ter da je njegov cilj dobiček.

Glavne značilnosti italijanskega samostojnega podjetnika, ki opravlja produkcijsko dejavnost, katere namen je proizvajati in izmenjevati dobrine ter storitve, so: trajnost, vložek svojega dela in dela družinskih članov ter možnost uporabe drugih zaposlenih, katerih delo mora biti manj obsežno kot delo podjetnika in družinskih članov.

Italijanski samostojni podjetnik, tako kot slovenski, mora svojo dejavnost opravljati kot stalno oziroma trajno dejavnost. To pomeni, da mora to delati neprekinjeno, vztrajno, odločno, namenoma... ne pa kot občasno oziroma neredno. Samostojna dejavnost ni dejavnost, ki jo posameznik naredi le enkrat ali le nekajkrat, kot je na primer enkratna kupoprodaja avtomobila. V italijanskih zakonih je pod pojmom ekonomske dejavnosti mišljena taka organizacija dejavnosti, da so stroški, ki izhajajo iz opravljanja le-te, nižji kot dobiček, ki iz nje izhaja. V slovenskem zakonu pa je to isto določilo vsebovano v pojmu pridobitna dejavnost. Ko govorimo o dejavnosti, ki jo opravlja samostojni podjetnik, je po italijanskih pravilih le-ta definirana kot serija dejanj. Vendar je lahko v nekaterih primerih tudi eno samo dejanje povod za nastanek podjetja. Do tega pride, če je to dejanje dovolj pomembno in obsežno, da zahteva poklicno opravljanje. Primer je lahko gradnja dolgega predora ali na primer tunela skozi Rokavski preliv.

Slovenski Zakon o gospodarskih družbah določa, da je lahko podjetnik le posamezna fizična oseba in dejavnost lahko opravlja tudi poleg redne zaposlitve kot dopolnilno dejavnost (Zakon o gospodarskih družbah, 2001). Tako je samostojni podjetnik lahko tudi upokojenec (pod določenimi pogoji), študent in zaposlen v drugi statusni obliki. Tudi italijanski samostojni podjetnik ima status fizične in ne pravne osebe.

Pri poslovanju ravna slovenski podjetnik po svojih preudarkih in odločitvah, za svoj riziko ter v svojo korist, zato se kljub temu, da v svojem podjetju dela, ne pojmuje kot delojemalec. V skladu s temi določili samostojni podjetnik jamči za obveznosti, ki izhajajo iz poslovanja z vsem svojim premoženjem. To je osebna, samostojna in neposredna odgovornost. Tudi v italijanskem zakoniku samostojni podjetnik prevzema celotno tveganje, ki izhaja iz opravljanja gospodarske dejavnosti, in za obveznosti iz poslovanja odgovarja z vsem svojim premoženjem.

Osnovne značilnosti samostojnega podjetnika v slovenskih pravilnikih, ki so skupne tudi ostalim družbam, so: samostojnost (kot sem že omenila, posluje v svojo korist in tveganje), pridobitnost (namen poslovanja je dobiček), opravljanje dejavnosti na trgu in izključna narava dejavnosti. Samostojni podjetnik ne potrebuje posebej predpisanega ustanovnega kapitala. V primerjavi z drugimi organizacijskimi oblikami lažje pridobi status, saj je postopek enostavnejši. Od podjetnika zahteva le prigrasitev pri izpostavi Republiške uprave za javne prihodke.

Tako vidimo, da že v definiciji in osnovnih značilnostih, obveznostih ter omejitvah samostojni podjetnik v Sloveniji in Italiji posluje pod zelo podobnimi pogoji. Oba sta fizični osebi, ki poslujeta samostojno. Oba nosita tveganje za svoje poslovanje in za obveznosti podjetja odgovarjata z vsem svojim premoženjem. Oba se morata trajno ukvarjati s pridobitno dejavnostjo. Italijanski mali samostojni podjetnik je vpisan v poseben oddelek registra podjetij, slovenski pa v vpisnik samostojnih podjetnikov. Večji podjetniki, tako slovenski kot italijanski, pa morajo oddati prošnjo za vpis v sodni register. Za slovenskega samostojnega podjetnika ZGD ne predpisuje ustanovnega kapitala. Niti za italijanskega podjetnika ni predpisan ustanovni kapital.

13. Prigrasitev dejavnosti

Samostojni podjetnik posameznik lahko kot svojo dejavnost izbere katero koli dejavnost, ki se lahko po zakonu opravlja kot gospodarska dejavnost (Zakon o gospodarskih družbah, 2001). To določilo velja tudi za ostale gospodarske družbe. Petinsedemdeseti člen Zakona o gospodarskih družbah določa, da lahko prične podjetnik opravljati izbrano dejavnost, ko Davčni upravi Republike Slovenije prigrasi začetek opravljanja dejavnosti. ZGD (2001) zahteva, da prigrasitveni obrazec vsebuje:

- firmo podjetnika in podatke o sedežu,

- podatke o skrajšani firmi,
- ime in priimek podjetnika, davčno številko in njegovo prebivališče,
- navedbe dejavnosti, ki jo bo podjetnik opravljal, v skladu s standardno klasifikacijo dejavnosti, morebitno podružnico in njen naslov ter ime in priimek, davčno številko in prebivališče osebe, pooblaščenice za zastopanje (npr. prokurista) (Zakon o gospodarskih družbah, 2001).

Ob priglasitvi mora podjetnik priložiti tudi:

- overjen podpis oseb, pooblaščenih za zastopanje z navedbo prebivališča in davčne številke. Na obrazcu podjetnik predloži overjen lastnoročni podpis. Če ima osebe, pooblaščenice za zastopanje, predloži tudi overjen podpis oseb, pooblaščenih za zastopanje;
- prijavo za poslovne subjekte v poslovni register Slovenije. Na posebnih obrazcih mora izpolniti še prijavi za vpis v poslovni register Slovenije in za vpis podružnice (Zakon o gospodarskih družbah, 2001).

Vendar mora podjetnik, da do priglasitve sploh pride, izpolnjevati vse z zakonom predpisane pogoje za opravljanje izbrane dejavnosti in to mora preveriti pristojni organ (Zakon o gospodarskih družbah, 2001).

Način in postopek priglasitve samostojnega podjetnika ureja Pravilnik o načinu in postopku priglasitve ter o ureditvi vpisnika samostojnih podjetnikov posameznikov. Priglasitev se opravi pri davčnem uradu, kjer je sedež obrata. Z dnem vpisa v vpisnik podjetnikov postane podjetnik zavezanec za davek od dohodkov iz dejavnosti in prispevkov za socialno varnost. Podjetnik, ki je prenehal opravljati dejavnost, mora pristojnemu davčnemu organu, kjer je vpisan v vpisnik podjetnikov, priglasiti prenehanje opravljanja dejavnosti, v nasprotnem primeru ostane zavezanec za davek od dohodkov iz dejavnosti in prispevkov za socialno varnost.

Podjetnik pridobi pravico opravljanja gospodarske dejavnosti z vpisom v evidenco samostojnih podjetnikov posameznikov pri Davčni upravi Republike Slovenije, razen če so za opravljanje posameznih dejavnosti s posebnimi predpisi ali z drugimi zakoni določeni še posebni oziroma dodatni pogoji. V takem primeru lahko podjetnik začne opravljati izbrano dejavnost, ko pristojni državni organ oziroma organizacija z javnimi pooblastili izda odločbo, s katero ugotovi in potrjuje, da podjetnik izpolnjuje pogoje za opravljanje te dejavnosti. Pridobitev posebne upravne odločbe za opravljanje dejavnosti podjetnika je tako predpisana na primer za: gostinsko dejavnost, dejavnost prirejanja iger na srečo, dejavnost proizvodnje vina in prometa z vinom. Pridobitev licence pri Obrtni zbornici Slovenije je predpisana za opravljanje prevozniške dejavnosti podjetnika v cestnem prometu, pridobitev licence pri Gospodarski zbornici Slovenije je predpisana za opravljanje dejavnosti organiziranja oziroma prodaje turističnih potovanj itd. Tudi v primerih, ko zakon ne določa pridobitve posebne odločbe o izpolnjevanju pogojev za opravljanje dejavnosti, mora podjetnik izpolniti posebne pogoje, ki so z zakonom predpisani za opravljanje te dejavnosti; izpolnjevanje pogojev za opravljanje teh dejavnosti preverjajo pristojne inšpekcijske službe v okviru opravljanja svojih rednih nalog (npr. dejavnost trgovine). Za opravljanje določenih del v nekaterih gospodarskih

dejavnostih je predpisana tudi strokovna izobrazba. Taka so nekatera dela v trgovini, gostinstvu, turizmu itd. To mora podjetnik upoštevati, preden začne z dejavnostjo.

Vse spremembe in dopolnitve podatkov v vpisniku podjetnikov mora podjetnik priglasiti pri davčnem organu, pri katerem je vpisan v vpisnik podjetnikov. V kolikor gre zaradi spremembe sedeža za spremembo krajevne pristojnosti davčnega organa, davčni organ takoj oziroma najkasneje v roku petih dni po prejemu popolne vloge odstopi priglasitev davčnemu organu, ki je krajevno pristojen, po spremembi sedeža. Hkrati mu odstopi vso dokumentacijo iz vpisnega vložka (9. člen Pravilnika o načinu in postopku priglasitve ter o ureditvi vpisnika samostojnih podjetnikov posameznikov).

Podjetnik se mora ob začetku opravljanja dejavnosti seznaniti z vsemi določili, ki izhajajo iz Zakona o gospodarskih družbah in drugih zakonov, ki prav tako predpisujejo svoja pravila. Primer takega zakona je Zakon o graditvi objektov. Ta določa lastnosti, ki jih mora imeti gradbeni, objekt preden se v njem začne opravljati določeno dejavnost. Potrebe, ki jim mora podjetnik ugoditi, seveda izhajajo delno tudi iz dejavnosti, ki jo namerava opravljati. Primeri drugih zakonov, ki jim mora podjetnik ugoditi, so še Stanovanjski zakon, Obrtni zakon in Zakon o varstvu in zdravju pri delu.

Kot sem že omenila, lahko začne samostojni podjetnik opravljati izbrano dejavnost, ko Davčni upravi Republike Slovenije prihlasi začetek opravljanja dejavnosti. S tem se vpiše v vpisnik samostojnih podjetnikov. V sodni register morajo biti vpisani le tisti samostojni podjetniki, ki izpolnjujejo pogoje srednjih in velikih družb. Če omenjene pogoje izpolnjujejo, a ne vložijo predloga za vpis v sodni register, so kaznovani z denarno kaznijo najmanj 100.000 tolarjev. Petinsedemdeseti člen Zakona o gospodarskih družbah zahteva, da Davčna uprava Republike Slovenije vodi vpisnik podjetnikov na način in po postopku vodenja, ki ga predpiše minister, pristojen za finance. Vpisnik podjetnikov je javen (Zakon o gospodarskih družbah, 2001).

2083. člen italijanskega civilnega zakonika predpisuje, da mora biti samostojni podjetnik ali natančneje fizična oseba lastnik dejavnosti proizvodnje ali posredovanja dobrin in storitev, ki v svoj posel vložijo predvsem svoje delo in delo družinskih članov, vpisan v posebni oddelek registra podjetij. Podobno je tudi pri nas. Če želi samostojni podjetnik izvajati pridobitno dejavnost, mora biti vpisan v vpisnik podjetnikov.

Za vpis v register podjetij je za italijanskega samostojnega podjetnika pristojni tisti urad, ki deluje v kraju, kjer ima podjetnik sedež. To velja tudi za samostojnega podjetnika v Sloveniji.

Za vpis v italijanski register podjetij mora podjetnik predložiti prošnjo v tridesetih dneh od pričetka dejavnosti, ki mora vsebovati z zakonom določene podatke, in sicer:

- ime in priimek, kraj in datum rojstva ter državljanstvo vlagatelja prošnje in njegov naziv v podjetju (lastnik ali zastopnik),

- firmo,
- objekt podjetja,
- ime in priimek zastopnikov in prokuristov.

Italijanski obrazec zahteva nekaj več podatkov kot slovenski.

Po preučitvi vseh obveznosti ob priglasitvi dejavnosti, ki jih imata italijanski in slovenski samostojni podjetnik posameznik, ugotovimo, da se razlikujeta le v nekaterih malenkostih. Primer tega je obrazec za priglasitev dejavnosti, mali slovenski samostojni podjetnik se vpiše v register podjetnikov, italijanski pa v poseben del registra. Oba pa morata urediti dejavnost tako, da izpolnjujeta zahteve ostalih določil in zakonov.

14. Vodenje poslovnih knjig

V vseh svetovnih ekonomijah morajo delujoče družbe voditi določene računovodske listine, da je olajšana kontrola nad njihovim poslovanjem. Tako je poslovanje z družbami bolj varno, saj je omogočen vpogled v njihovo sestavo sredstev, obveznosti, v izgube in dobičke... In družbe same bolj učinkovito razporejajo sredstva in imajo nadzor nad svojim finančnim stanjem, stanjem zalog itd.

Gospodarske družbe in podjetniki morajo voditi knjigovodstvo in sproti knjižiti vse poslovne dogodke. V ta namen morajo voditi določene knjige. Sistematično zapisovanje poslovnih dogodkov podjetja omogoča sestavitev letnega poročila, ki resnično in pravilno prikazuje premoženjsko in finančno stanje ter poslovni izid. Za knjiženje poslovnih dogodkov se na splošno uporablja dvostavno knjigovodstvo.

V Republiki Sloveniji morajo družbe voditi poslovne knjige in izdelati letna poročila v skladu z določili Zakona o gospodarskih družbah in drugimi predpisi ter ob upoštevanju računovodskih standardov, načel in splošnih računovodskih predpostavk, ki jih izdaja z zakonom pooblaščen organizacija (Zakon o gospodarskih družbah, 2001). Način in obsežnost vodenja poslovnih knjig pa se razlikujeta med družbami glede na njihovo velikost. Družbe se delijo na majhne, srednje in velike na podlagi naslednjih kriterijev:

- število zaposlenih v zadnjem poslovnem letu,
- čisti prihodek od prodaje v zadnjem poslovnem letu,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta.

Majhna je tista družba, ki izpolnjuje vsaj dve izmed naslednjih meril, in sicer: povprečno število zaposlenih ne presega 50, čisti letni prihodki od prodaje so manjši od 1.000.000 tolarjev in končna vrednost aktive ne presega 500.000 tolarjev. Pogoje srednje družbe izpolnjuje tista družba, ki je ne moremo uvrstiti med male, izpolnjuje pa najmanj dve od naslednjih meril: povprečno število zaposlenih ne presega 250, letni prihodki so manjši od 4.000.000 tolarjev in končna vrednost aktive ne presega 2.000.000 tolarjev. Velika pa je tista družba, ki presega najmanj dve merili za srednje družbe. V vsakem primeru pa se za velike

družbe štejejo banke, zavarovalne organizacije in povezane družbe, ki so dolžne predložiti konsolidirane letne izkaze. Družbe se morajo pri vodenju poslovnih knjig in izdelavi letnih poročil ravnati po predpisih, ki veljajo za tisto vrsto družbe, za katero izpolnjuje pogoje (Zakon o gospodarskih družbah, 2001).

Zakon o gospodarskih družbah določa, da morajo vse gospodarske družbe in samostojni podjetniki voditi poslovne knjige in jih enkrat letno zaključiti. Poslovno leto se lahko razlikuje od koledarskega leta. Na podlagi zaključnih poslovnih knjig je treba za vsako poslovno leto v roku treh mesecev po koncu tega poslovnega leta sestaviti letne računovodske izkaze (Zakon o gospodarskih družbah, 2001).

Tudi italijanska zakonodaja je precej zahtevna pri vodenju poslovnih knjig. 2423. člen civilnega zakonika zavezuje uprave družb, da sestavijo letni obračun, to je bilanco stanja, izkaz uspeha in dopolnilne podatke. Podjetje mora prav tako opraviti letni popis vseh sredstev in obveznosti do njihovih virov ter jih ovrednotiti.

Italijanska podjetja poznajo štiri vrste knjigovodstva, in sicer:

- pavšalna vrsta,
- zelo poenostavljena vrsta,
- poenostavljena vrsta za vse svobodne poklice in umetnike, ki niso zajeti v zgornjih dveh vrstah in
- redna vrsta knjigovodstva.

Pavšalna vrsta knjigovodstva je namenjena fizičnim osebam, katerih promet ne presega 10.400,00 evrov (20 milijonov lir). Zelo poenostavljeno vrsto knjigovodstva uporabljajo fizične osebe, katerih promet ne presega 15.600,00 evrov (30 milijonov lir), druga prodaja pa ne presega 26.000,00 evrov (50 milijonov lir). Zavezanci tretje vrste knjigovodstva se lahko odločijo za redno vrsto knjigovodstva le na lastno željo, čeprav so njihovi prihodki v preteklem letu presegli 187.200,00 evrov (360 milijonov lir). Redna vrsta knjigovodstva pa je obvezna za vsa podjetja, katerih promet presega 187.200,00 evrov (360 milijonov lir), druga prodaja pa 520.000,00 evrov (1 milijardo lir). Če promet ne presega te meje, vodijo podjetja enostavno knjigovodstvo. Če se podjetje odloči za enostavno knjigovodstvo, mora voditi register osnovnih sredstev in knjige, ki jih zahteva davek na dodano vrednost. Kapitalske družbe in z njimi izenačene osebe morajo voditi le redno knjigovodstvo. Davčna zakonodaja zavezuje k sestavi letnega obračuna le zavezance, ki morajo voditi redno knjigovodstvo.

2214. člen italijanskega civilnega zakonika obvezuje podjetnika, ki opravlja poslovno aktivnost, da mora voditi dnevnik in knjigo podatkov iz letnega poročila. Zakon določa, da mora podjetnik v dnevniku voditi vsakodnevne transakcije, ki so povezane z njegovo poslovno dejavnostjo. Knjiga podatkov iz letnega poročila pa mora vsebovati stvarno navedbo in ekonomsko vrednost aktive in pasive podjetja ter aktivo in pasivo podjetnika, ki ni povezana s podjetjem. Knjiga podatkov iz letnega poročila se zaključi z bilanco in kontom dobičkov in izgub. Glede na vrsto in velikost podjetja pa lahko zakon obvezuje podjetnika, da

vodi tudi drugačne vrste poslovnih listin, kot so glavna knjiga, sveženj temeljnic, ki so osnova za vpisovanje v poslovne knjige, blagajniški dnevnik, knjiga blaga pri tretjih osebah in knjiga blaga tretjih oseb pri podjetju ter plačilna lista in matična knjiga zaposlenih. Po 2214. členu mora podjetnik hraniti tudi originale vseh prejetih pisem, telegramov in računov ter kopije vseh poslanih pisem, telegramov in računov. To določilo pa ne velja za majhne samostojne podjetnike posameznike, saj le-ti niso obvezani vodenja nikakršnih računovodskih listin. Večje družbe pa morajo voditi več vrst poslovnih knjig, kot so na primer: knjiga o družbenikih, knjiga o obveznicah, knjiga o sestankih in odločitvah skupščine... Družbe, ki presegajo določene standarde glede višine aktive, prihodkov iz prodaje in zaposlenih, morajo, tako kot velja tudi za slovenske družbe, izdelati bolj razčlenjeno bilanco stanja kot družbe, ki teh standardov ne presegajo. Skrajšano bilanco stanja lahko v skladu z določili iz italijanskega civilnega zakonika izdelajo družbe, ki v prvem poslovnem letu ali kasneje v dveh zaporednih poslovnih letih, ne presežejo:

- 1.606.800,00 evrov (3.090 milijonov lir) premoženjske aktive,
- 3.213.600,00 evrov (6.180 milijonov lir) dobička in
- 50 zaposlenih.

Odlok predsednika republike (št. 600/1973) predpisuje, da morajo kapitalske in osebne družbe ter samostojni podjetniki za potrebe neposrednih davkov voditi knjige, ki jih predvideva civilni zakonik. Ta davčna zakonodaja zahteva še posebej:

- dnevnik in knjigo podatkov iz letnega poročila,
- glavno knjigo,
- pomožno knjigo zalog, če so izpolnjene zakonske predpostavke, in
- register osnovnih sredstev.

Poleg knjig, ki jih predpisujeta civilni zakonik in zakonodaja neposrednih davkov, pa morajo podjetja voditi tudi knjige, ki jih zahtevajo predpisi o davku na dodano vrednost. V ta namen morajo podjetja voditi:

- knjigo računov,
- knjigo dnevne gotovinske prodaje za trgovce na drobno, ki nadomešča knjigo izdanih računov in
- knjigo prejetih računov.

Posebnost Republike Italije je, da ne pozna predpisanega in obveznega kontnega načrta, zato vsaka družba sestavi načrt, ki ji najbolj ustreza. Vendar je iz praktičnih razlogov priporočljivo, da je kontni načrt sestavljen tako, da zagotavlja vse podatke, potrebne za izpolnitev bilance stanja in izkaza uspeha, brez odvečnih predelav podatkov. V Sloveniji pa ni tako. Glede na različno dejavnost družb je v Sloveniji več kontnih okvirov, na primer: kontni okviri za gospodarske družbe, za banke, zavarovalnice, zadruga nepridobitne organizacije in društva. Zakon o gospodarskih družbah zavezuje vse družbe, da vodijo poslovne knjige ob upoštevanju kontnega načrta, ki temelji na računovodskih standardih. Družba pa samostojno izbere enega od kontnih okvirov, ki jih oblikuje pooblaščen organizacija.

Vsa slovenska podjetja morajo enkrat letno sestaviti letno poročilo, ki je razdeljeno na:

- računovodsko poročilo in
- poslovno poročilo.

Računovodsko poročilo obsega računovodske izkaze in pojasnila k tem izkazom. Računovodski izkazi so bilanca stanja, izkaz uspeha in izkaz porabe dobička in kritja izgube (Zakon o gospodarskih družbah, 2001).

Veliko samostojnih podjetnikov ustreza merilom majhnih družb. Zakon o gospodarskih družbah določa, da so le-ti dolžni predložiti samo letno računovodsko poročilo, ne pa tudi poslovnega poročila. Tudi sestava bilance za samostojnega podjetnika je enostavnejša kot sestava bilance za večje gospodarske družbe, saj ni tako podrobno razčlenjena. Kot sem že omenila, veljajo enaka pravila glede enostavnejše oblike bilance stanja tudi za italijanske podjetnike. Vsi samostojni podjetniki posamezniki ter ostale gospodarske družbe morajo zaradi javne objave letno poročilo predložiti organizaciji, pooblaščenici za obdelovanje in objavljane podatkov, pri čemer je rok za samostojne podjetnike in majhne družbe tri mesece po koncu poslovnega leta. Pooblaščenice organizacije morajo javno objaviti letna poročila na spletnih straneh, namenjenih takšni javni objavi. Tudi italijanski podjetniki in družbe morajo letno poročilo predložiti v določenem časovnem obdobju uradu registra podjetij. Predlog letnega obračuna morajo udeleženci v italijanskem gospodarskem prometu predložiti v štirih mesecih po zaključku poslovnega obdobja, rok se lahko ob navedbi upravičenih razlogov podaljša na šest mesecev. Skupščina mora ta predlog potrditi in nato se le-ta preimenuje v letni obračun.

74. člen Zakona o gospodarskih družbah določa, da način vodenja poslovnih knjig in sestavljanja računovodskih izkazov podjetnika, katerega podjetje ustreza merilom za majhne družbe, ureja poseben slovenski računovodski standard (Zakon o gospodarskih družbah, 2001). Podjetniki načeloma vodijo poslovne knjige po sistemu dvostavnega knjigovodstva in na način, ki je predviden za družbe, v določenih primerih pa lahko vodijo poslovne knjige tudi po sistemu enostavnega knjigovodstva v skladu s posebnim standardom, če ni prekoračil dveh od naštetih kriterijev:

- da povprečno število zaposlenih ne presega 3,
- da so letni prihodki nižji od 10.000.000,00 tolarjev,
- da povprečna vrednost aktive v obračunskem letu ne presega 6.000.000,00 tolarjev.

Merila za določitev sistema vodenja poslovnih knjig se določijo na podlagi podatkov iz zadnje odmerjene odločbe za davek iz dejavnosti in podatka o povprečni vrednosti aktive v poslovnem letu, izračunane kot polovica seštevka vrednosti aktive na prvi in zadnji dan poslovnega leta (Zakon o gospodarskih družbah, 2001).

Podjetnik mora o izbranem sistemu vodenja poslovnih knjig obvestiti pristojni davčni organ najkasneje do 31. decembra tekočega leta za naslednje leto. Če prične poslovanje med letom, mora pisмено javiti izbrani sistem vodenja poslovnih knjig najkasneje v 8 dneh po pričetku poslovanja (Zakon o gospodarskih družbah, 2001).

Podjetniki, ki vodijo poslovne knjige po sistemu enostavnega knjigovodstva, so dolžni voditi:

- knjigo prihodkov in odhodkov z vključeno ali posebej vodeno evidenco terjatev do kupcev in obveznosti do dobaviteljev,
- knjigo ostalih terjatev in obveznosti ter
- register osnovnih sredstev.

V knjigo prihodkov in odhodkov se vpisujejo podatki o listini in zneski, razčlenjeni na: prihodke od prodaje in druge prihodke, stroške materiala in blaga, stroške storitev, stroške dela, dajatve in nadomestila podjetnika, stroške obresti ter druge stroške in odhodke, ki so neposreden pogoj za opravljanje dejavnosti.

V knjigo ostalih terjatev in obveznosti se knjiži tiste terjatve in obveznosti, ki ne predstavljajo prihodkov in odhodkov, ter datum njihove poravnave. Ostale terjatve in obveznosti se evidentirajo v knjigi prihodkov in odhodkov. Ob začetku leta se v to evidenco prenese začetno stanje odprtih terjatev in obveznosti iz ustreznih popisnih listov.

V register osnovnih sredstev se vpisujejo podatki o registrski številki osnovnega sredstva, datum pridobitve, naziv, podatek o listini o pridobitvi, prvotna nabavna vrednost in podatki o njegovi odtujitvi, pod opombe se vpiše datum začetka uporabe opredmetenega osnovnega sredstva za opravljanje dejavnosti, za katero je namenjeno. Pri neopredmetenih osnovnih sredstvih pa v register vpišemo datum, ko je le-to na voljo za uporabo.

Tako slovenski kot italijanski podjetniki so v primerjavi z večjimi družbami deležni bolj blagih določil pri vodenju poslovnih knjig. Slovenski samostojni podjetniki morajo oddati le letno računovodsko poročilo in knjigo podatkov iz letnega poročila toda ne poslovnega kot večje družbe. Italijanski podjetniki pa morajo voditi le dnevnik in knjigo podatkov iz letnega poročila, medtem ko morajo družbe voditi še številne poslovne knjige. Poleg tega Zakon o gospodarskih družbah določa še posebne ugodnosti za male samostojne podjetnike, ki lahko urejajo knjigovodske listine po sistemu enostavnega računovodstva, kar velja tudi za italijanskega malega samostojnega podjetnika, le da je prag nekoliko različen. Slovenski mali podjetnik lahko vodi enostavno knjigovodstvo, če ne zaposluje več kot tri osebe in ne preseže 10 milijonov tolarjev letnih prihodkov, italijanski mali podjetnik pa ne sme preseči 20 milijonov lir letnega prometa. Poleg tega italijanska zakonodaja zavezuje k izdelavi letnega obračuna le tiste subjekte, ki vodijo redno knjigovodstvo. Na podlagi povedanega lahko povzamem, da se tudi na področju vodenja poslovnih knjig in listin slovenski in italijanski podjetnik le malo razlikujeta.

15. Prenehanje poslovanja

Zaradi različnih vzrokov se lahko samostojni podjetnik odloči, da bo opustil svojo dejavnost. To lahko stori s prenehanjem poslovanja podjetja, prodajo podjetja ali vložitevijo podjetja v novo gospodarsko družbo.

Slovenski samostojni podjetnik mora po 76. členu Zakona o gospodarskih družbah prigrasiti prenehanje poslovanja pri Davčni upravi Republike Slovenije. Ta člen ZGD določa tudi, da mora podjetnik vsaj tri mesece pred prigrasitvijo prenehanja poslovanja na primeren način (s pismi upnikom, v sredstvih javnega obveščanja, v poslovnih prostorih) objaviti, da bo prenehal poslovati ter ob tem navesti tudi dan prenehanja poslovanja. Enaka obvestilna dolžnost velja tudi za tistega samostojnega podjetnika, ki namerava podjetje prodati ali ga vložiti v novo družbo (Zakon o gospodarskih družbah, 2001).

Tisti italijanski podjetnik, ki ne more poravnati dolgov, razglasi stečaj, razen malega samostojnega podjetnika, ki stečaju ni podvržen. Italijanski zakonik navaja, da je stečaj sodni postopek, v katerem podjetniku zasežejo sredstva, ki jih nato prodajo in z izkupičkom poravnajo podjetnikove dolgove do tretjih oseb. To je izvršilen postopek, katerega namen je zaščititi upnike podjetnika. Značilnosti tega postopka so:

- soudeležba, ki zagotovi enako obravnavo vseh upnikov,
- splošnost, ker zajame celotno premoženje dolžnika in
- uradnost: stečaj je lahko vpeljan s strani sodnega urada, državnega tožilstva ali na zahtevo upnikov.

V italijanskem pravu obstajajo tudi postopki, ki so lahko izbrani kot alternativa stečaju, in sicer preventivna poravnava, nadzorno upravljanje, izredna uprava, prisilna upravna likvidacija.

16. Davki

V sodobnih davčnih sistemih, med katere spadata tudi slovenski in italijanski, se uporablja za obdavčitev več davkov. Takšne sisteme imenujemo davčni pluralizem. Z vpisom v sodni register oziroma vpisnik podjetnikov ali poseben del registra postane samostojni podjetnik zavezanec davčnega sistema.

Davčni sistemi držav Evropske unije se ne razlikujejo veliko. To je posledica harmonizacije, ki jo je EU izvedla na tem področju. Temelji poenotenja davčnih obremenitev v državah EU segajo v leto 1957. Že s podpisom Rimske pogodbe, ko so sklenili ustanovitev skupnega trga in zbližanje evropskih politik držav članic, so se zavedali pomena enotnih davčnih obremenitev subjektov na skupnem trgu. Cilj harmonizacije je bil predvsem olajšati delovanje držav članic v medsebojnem poslovanju. Kajti različne davčne obremenitve postavijo ekonomske subjekte različnih držav v neenak položaj in ekonomski vidik ni več osnova, na kateri temelji ravnanje ekonomskih subjektov. Ker smo tudi mi vstopili v Evropsko unijo, smo morali izpolniti njene pogoje tudi na področju davčne politike. Zato večjih odstopanj pri davčni obremenitvi podjetnikov pri nas in v Italiji ne bi smelo biti.

Slovenski zakoni določajo, da samostojni podjetnik posameznik plačuje davke in obveznosti, ki jih lahko razvrstimo v štiri skupine:

- davek od dohodkov iz dejavnosti (kot podvrsta dohodnine),
- davek na dodano vrednost (če je dosežena z zakonom določena višina prihodkov oz. na podlagi izjave za vpis v davčni register),
- prispevki za socialno varnost in
- druge dajatve (davek na izplačane plače, posebni davek na določene prejemke, takse na igralne avtomate, turistične takse in ostali davki, ki bremenijo samostojnega podjetnika kot fizično osebo, kot so davek od dobička iz kapitala, davek od dohodkov iz premoženja in premoženjskih pravic, davek na dediščine in darila, davek od premoženja, davek na dobitke od iger na srečo).

Podobne dajatve bremenijo tudi italijanskega samostojnega podjetnika, in sicer:

- IRAP (imposta regionale sulle attività produttive oziroma regionalni davek na pridobitno dejavnost),
- IRPEF (imposta sul reddito delle persone fisiche oziroma davek na dohodke fizičnih oseb),
- INPS (istituto nazionale per la previdenza sociale oziroma državni zavod za socialno zavarovanje),
- IVA (imposta sul valore aggiunto oziroma davek na dodano vrednost) – posredni davki,
- ostale dajatve (nadomestni davek, davek na dediščine in darila, katastrski davek itd.)

Že po poimenovanju lahko ugotovimo kateri slovenski in italijanski davki, ki bremenijo podjetnika, najbolj sovpadajo, in sicer:

- davek od dohodkov iz dejavnosti spominja na regionalni davek na pridobitno dejavnost,
- davek na dodano vrednost je enak italijanskemu davku na dodano vrednost,
- prispevki za socialno varnost sovpadajo z dajatvami, ki jih italijanski podjetniki plačujejo državnemu zavodu za socialno zavarovanje.

Kot lahko ugotovimo, se davki med državama nekoliko razlikujejo. V nadaljevanju bom poskusila opisati zgoraj našteje davke in druge obveznosti, ki bremenijo podjetnika, ter izvesti primerjavo med slovensko in italijansko davčno obremenitvijo le-tega.

16.1. Davek od dohodkov iz dejavnosti in regionalni davek na pridobitne dejavnosti

Zavezanec za davek od dohodkov iz dejavnosti je tista fizična oseba, ki opravlja zasebno pridobitno dejavnost in je vpisana v sodni register ali drugo predpisano evidenco na območju Republike Slovenije, na primer v vpisnik samostojnih podjetnikov.

Krog zavezancev regionalnega davka na pridobitne dejavnosti pa je širši. Vanj so poleg fizičnih oseb vključene tudi družbe, ki imajo status pravne osebe in ne le fizične osebe, ki opravljajo pridobitno dejavnost. Osnova za ta davek je opravljanje običajnih dejavnosti (to

pomeni, da se dejavnost izvaja redno, stalno in urejeno), kot so proizvodnja, trgovina in storitve.

Davčna osnova za davek od dohodkov iz dejavnosti je dobiček. Ugotavlja se po podatkih iz davčne napovedi, ki mora temeljiti na verodostojnih podatkih iz poslovnih knjig. Davčna osnova se ugotovi tako, da se od prihodkov, ustvarjenih v koledarskem letu, odštejejo odhodki. Za ugotavljanje ustvarjenih prihodkov in odhodkov se uporabljajo predpisi o obdavčitvi dobička pravnih oseb, razen ko je to z Zakonom o dohodnini drugače določeno.

Regionalni davek pa bremeni čisti donos, ki ga zavezanci ustvarijo v posamezni regiji. Italijanska zakonodaja predvideva različne načine za ugotovitev davčne osnove glede na različne načine vodenja knjigovodstva in na različne zavezance. Pri ugotavljanju davčne osnove se upoštevajo postavke iz bilance uspeha ter določila za izračunavanje davka od dobička in dohodnine. Tako se za določitev postavk upoštevajo bilančna pravila, za ugotovitev zneska vsake postavke pa davčna pravila.

Zavezanec davka od dohodkov iz dejavnosti lahko uveljavlja tudi znižanja, in sicer:

- za pokrivanje izgub iz preteklih let,
- za vlaganja lastnih sredstev v nabavo, rekonstrukcijo in modernizacijo osnovnih sredstev – 10 % znižanje davčne osnove. Znižanje se prizna za dobo 4 let; če ob koncu četrtega odmerne leta v napovedi za davek iz dejavnosti ne dokaže, da je znesek znižane davčne osnove porabil za te namene, se za ta znesek poveča davčna osnova leta, za katero je dolžan dokazati namensko porabo sredstev,
- za nabavljena opredmetena osnovna sredstva – 40 % investiranega zneska,
- za na novo zaposlene delavce in pripravnike ter učence po učni pogodbi – v višini 50 % plače tega delavca,
- za invalidne osebe – 50 % plače take osebe, če pa je invalid s 100 % telesno okvaro in za gluhoneme osebe – 70 % plače teh oseb,
- za zasebnike – invalide, če ne zaposluje delavcev – 30 %, če pa je invalid s 100 % okvaro oziroma gluhonema oseba – 60 % povprečne enoletne plače zaposlenih v RS.

Navedena znižanja zavezanec lahko uveljavlja do poteka roka za predložitev davčnega obračuna oziroma izdaje odmerne odločbe oziroma roka za vložitev letne davčne napovedi.

Za ugotovitev davčne osnove regionalnega davka na pridobitne dejavnosti so sprejeta nekatera splošna pravila za odštetje nekaterih negativnih postavk, ki vplivajo na dobiček, in sicer:

- v celoti se odštejejo prispevki za vse oblike obveznih zavarovanj za nesreče pri delu,
- v celoti se odštejejo stroški za vaje,
- do 70 % se odštejejo stroški za pripravnike, sprejete na podlagi ustreznih pogodb.

Stopnja davka od dohodka iz dejavnosti je progresivna in je odvisna od doseženega dobička, znaša od 15 % do 50 % glede na ustvarjeni dobiček.

Na splošno velja, da se dobi davčna obveznost regionalnega davka na pridobitne dejavnosti z množenjem davčne osnove s 4,25-odstotno stopnjo. Za nekatere zavezance, na primer banke in zavarovalnice, so določene posebne stopnje.

Napoved morajo zavezanci v Republiki Sloveniji vložiti do 28. 2. za preteklo leto oziroma v 30 dneh po prenehanju opravljanja dejavnosti. Napoved se vloži pri davčnem organu, kjer je oseba, ki opravlja tako dejavnost, vpisana v davčni register.

Akontacije regionalnega davka na pridobitne dejavnosti in razlika se plačujejo prek samoobdavčitve. Tako tudi slovenski zavezanci za davek od dohodkov iz dejavnosti (srednji podjetniki in veliki podjetniki), ki so dolžni voditi poslovne knjige na način, kot je predpisan za gospodarske družbe, sami obračunavajo in plačujejo davek iz dejavnosti na podlagi davčnega obračuna, ki ga vložijo do 31. marca za preteklo leto. Davčni zavezanec sam obračuna in plača davke kakor tudi medletne akontacije v mesečnih, trimesečnih ali polletnih obrokih in na koncu leta na podlagi obračuna, ki ga sestavi na predpisanih obrazcih. Plačani davek iz dejavnosti kot akontacija dohodnine se davčnemu zavezancu poračuna z odmerjeno dohodnino.

Odmera davka od dohodkov iz dejavnosti se izvrši do 31. 5. za preteklo leto oziroma v 90 dneh po prejemu davčne napovedi. Med letom pa plačujejo ti zavezanci obroke letne akontacije na podlagi odločbe o odmeri davka od dohodkov iz dejavnosti predpreteklega leta. Obroki letne akontacije so mesečni, trimesečni in polletni, odvisni od višine doseženega dobička, razvidnega iz odločbe predpreteklega leta. Med letom se višina akontacije lahko spremeni glede na obseg poslovanja na zahtevo zavezanca ali na podlagi ugotovitev davčnega organa.

16.2. Davek na dodano vrednost in IVA

Davek na dodano vrednost je bil v Republiki Sloveniji uveden 1. julija 1999. Pred njegovo uvedbo smo uporabljali enofazni prometni davek. DDV pa je večfazni, posredni davek. Davek na dodano vrednost se v vseh državah, ki so ga uvedle, obračuna na dodano vrednost v vsaki fazi proizvodnje in prometa. Plačuje se od obsega prometa s tem, da se odšteje davek, ki so ga zaračunali dobavitelji, s pravico povračila od države, če je tega več. Končni porabnik, ki nima možnosti odšteti davka, ki mu je zaračunan, je nosilec davka.

Davčni zavezanec je oseba, ki kjerkoli neodvisno opravlja proizvodjalno, predelovalno, trgovsko ali storitveno dejavnost. Tako je zavezanec davka na dodano vrednost tudi samostojni podjetnik.

Tudi v Italiji so zavezanci za davek na dodano vrednost enaki subjekti kot pri nas. Italijanska zakonodaja določa, da so zavezanci davka na dodano vrednost naslednji gospodarski akterji:

- osebna podjetja in družbe,
- nepridobitne osebe (samo za pridobitno dejavnost, če jo opravljajo),
- strokovnjaki v samostojnem poklicu.

Samostojni podjetniki, tako kot drugi strokovnjaki v samostojnem poklicu, nimajo pravice do odbitka davka za promet, ki ni povezan z njihovo dejavnostjo.

Z davkom na dodano vrednost je v Sloveniji obdavčen:

- vsak promet blaga in storitev, ki ju opravi davčni zavezanec Republike Slovenije za plačilo ter
- vsak uvoz blaga v Republiko Slovenijo.

Tudi v Republiki Italiji z davkom na dodano vrednost obdavčujejo enak promet blaga in storitev kot pri nas.

Davčna obveznost nastane, ko je blago dostavljeno oziroma storitev opravljena. Če je dobava blaga plačana s predujmom, nastane davčna obveznost na dan prejema plačila. Če račun ni izdan, nastane davčna obveznost osmi dan po dobavi blaga oziroma opravi storitve. Pri uvozu blaga nastane davčna obveznost, ko se blago vnese v Slovenijo oziroma Italijo.

Davčna osnova je kupnina za dobavljeno blago oziroma opravljene storitve in obsega:

- trošarine in druge davke, takse in druge dajatve razen davka na dodano vrednost,
- posredne stroške, ki so provizije, ter stroške embalaranja, prevoza in zavarovanja, ki jih dobavitelj zaračuna kupcu oziroma naročniku storitve,
- zneske, ki se zaračunavajo od vračljive embalaže oziroma zaračunanih davščin.

Davčna osnova ne vključuje znižanja cen zaradi predčasnih plačil, rabatov itd.

V vseh državah, kjer je v veljavi davek na dodano vrednost, obstajata najmanj dve ali več davčnih stopenj; splošna in znižana. V Sloveniji znaša splošna stopnja 20 %, znižana pa 8,5 %. Po znižani stopnji so obdavčeni zlasti:

- izdelki, namenjeni za prehrano ljudi in živali,
- dobava vode,
- zdravila ter medicinski in ortopedski pripomočki,
- javni prevoz potnikov,
- nosilci besed, slike in zvoka,
- avtorske pravice in storitve s področja umetnosti,
- vstopnice za razstave in ogled naravnih znamenitosti,
- graditev, obnova in vzdrževanje stanovanj,
- uporaba športnih objektov, nastanitev v hotelih itd.

Italijanski zavezanci za davek na dodano vrednost poznajo dve nižani stopnji davka, in sicer 4- in 10-odstotno. Splošna stopnja pa je enaka slovenski, to je 20 %. Po najnižji stopnji so obdavčeni nekateri prehrabneni izdelki, določene vrste zdravil, bivališča, pripomočki za invalide, tisk, knjige, določene vrste krme... Po nižani stopnji 10 % pa so obdavčeni:

- ostali prehrabneni izdelki, ostala krma, pijača, semena, sadike,
- oskrba z vodo,
- farmacevtski proizvodi, ostali pripomočki za invalide in medicinski pripomočki,
- prevoz oseb in prtljage,
- knjige ter časopisi,
- vstopnice za kulturne in športne prireditve,
- stanovanjske storitve,
- kmetijske storitve,
- hotelske in gostinske storitve itd.

V naštetem so zajeta enaka področja kot tista, za katera velja nižana stopnja v Republiki Sloveniji.

Promet, oproščen davka na dodano vrednost, je ves promet blaga, za katerega se ne obračuna DDV, plačanega ob nabavi, kljub temu da se ta promet ne opravlja na ozemlju države. Gre za izvoz blaga in postopke v zvezi s tem. Davka na dodano vrednost so oproščene tudi mednarodne storitve (mednarodni prevoz oseb, prevoz blaga v izvozu, najem vozil za mednarodne prevoze, špedicijske storitve, storitve luk itd.). Italijanska zakonodaja določa, da je promet nekaterih dejavnosti v ureditvi davka na dodano vrednost, vendar se za ta promet po določilu zakona ne obračunava davka na dodano vrednost in tudi vstopnega DDV-ja ni mogoče v celoti ali delno odšteti. V to skupino spadajo na primer zavarovanja, dajanje in posredovanje posojil, nekateri najemi nepremičnin, zdravstvene storitve in opravljanje del v okviru zdravstvene stroke.

Podobno veljajo v Sloveniji davčne oprostitve za dejavnosti, ki so v javnem interesu (na primer: javne pošne storitve, zdravstvene storitve in storitve socialnega varstva, storitve, povezane s predšolsko vzgojo, z izobraževanjem, usposabljanjem, s športom, športno vzgojo, kulturne in verske storitve itd.), ter za zavarovalniške in pozavarovalniške storitve, promet nepremičnin, finančne storitve in igre na srečo itd.

16.3. Prispevki za socialno varnost in prispevki INPS-u

To je skupina dajatev, ki obsega pokojninske, zdravstvene in zaposlovalne prispevke. Samostojni podjetnik mora obračunavati in plačevati prispevke za socialno varnost zase in za morebitne zaposlene.

Samostojni podjetnik, ki samostojno opravlja dejavnost kot stalni poklic, mora obračunavati in plačevati prispevke za lastno socialno varnost od določene zavarovalne osnove. Zakon o

pokojninskem in invalidskem zavarovanju iz leta 1999 je na novo določil zavarovalne osnove. Glede na dosežen dobiček so zavarovanci po tem zakonu razvrščeni v osem razredov. Prva skupina, v kateri se prispevki obračunavajo od minimalne plače, velja za začetnike, ki še niso prejeli prve odmerjene odločbe s strani Davčne uprave RS, za tiste z negativnim poslovnim rezultatom in tiste, ki dosegajo osnovo prve skupine. Meje zavarovalnih razredov se izračunajo na podlagi povprečne oziroma minimalne plače za preteklo leto. Vsakdo pa si lahko ne glede na lestvico izbere višjo zavarovalno osnovo.

Stopnje prispevkov, ki jih samostojni podjetnik obračuna in plača, so:

- prispevki za invalidsko in pokojninsko zavarovanje 24,35 %,
- prispevki za zdravstveno varstvo 13,45 %,
- ostali prispevki (zaposlovanje, porodniško varstvo) 0,40 %,
- članarina Območni obrtni zbornici in članarina Obrtni zbornici Slovenije 4,10 % (članarino plačujejo samostojni podjetniki in pravne osebe, ki opravljajo obrtno, obrti podobno dejavnost in so vpisani v obrtni register ter so obvezni člani obrtne zbornice oziroma so podpisali izjavo o prostovoljnem članstvu v obrtno zbornico).

Fizične osebe – samostojni podjetniki obračunavajo prispevke na posebnem obrazcu, ki se imenuje Obračun prispevkov za socialno varnost za zasebnika. Prispevki se plačujejo po položnicah, virmanih ali preko elektronske banke na prehodni račun MF DURS. Pri plačilu prispevkov je potrebno na vsako položnico vpisati sklicevalno številko, ki označuje vrsto prispevka. Sklicevalna številka je sestavljena iz davčne številke, številke konta in kontrolne številke, ki jo določi DURS. Prispevke za socialno varnost zasebnika je potrebno plačati najkasneje do 15. v mesecu za pretekli mesec.

V nadaljevanju bom še natančneje opisala najpomembnejše prispevke za socialno varnost, in sicer prispevke za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter prispevke za zdravstveno varstvo. Še prej pa bom prikazala, kako je socialna varnost urejena v Italiji.

Socialno skrbstvo je v Italiji zaupano državnemu zavodu za socialno zavarovanje (INPS). To je ustanova javnega prava, ki je samostojna pravna oseba, ustanovljena s krajevnim odlokom že 4. oktobra 1935 za zagotovitev socialnega varstva delavcev, ko je njihova delovna sposobnost samo začasno prekinjena (na primer zaradi bolezni ali materinstva) ali je prenehala (zaradi starosti), in določenih socialnih izplačil (na primer družinskega dodatka). INPS se ukvarja še z zakonsko obveznimi zavarovanji za invalidnost, za starost in za preživele, za prisilno brezposelnost in za tuberkulozo. Kakor lahko razberemo, prispevki, ki jih italijanski podjetniki plačujejo INPS-u, večinoma sovpadajo s prispevki, ki jih slovenski podjetniki plačujejo za socialno varnost, in sicer s prispevki za invalidsko in pokojninsko zavarovanje (italijanska zavarovanja za invalidnost in starost) ter prispevki za zdravstveno varstvo (skrb INPS-a za delavce, ko je njihova delovna sposobnost samo začasno prekinjena, ko zbolijo za tuberkulozo).

INPS-u je zaupano vodenje še nekaterih posebnosti, na primer Dopolnilne blagajne, Enkratne blagajne, to je blagajna za družinski dodatek, nadomestilo ob sklenitvi zakonske zveze, nadomestilo za porodniški dopust, nadomestilo za vpoklic k vojakom in za jamstveni sklad za odpravnine, ki jih podjetje ne more izplačati delavcu ob prekinitvi delovnega razmerja. V Italiji delujejo tudi posebne ustanove za socialno zavarovanje posebne vrste delavcev.

Vsa podjetja, ki zaposlujejo delavce, se morajo prijaviti INPS-u, ki jih za socialne namene razvrsti glede na dejavnost, ki jo opravljajo.

Da lahko ta ustanova izplačuje našteje obveznosti, je treba plačevati prispevke delno v breme delavca, delno v breme delodajalca, odvisno od zakonsko določenih meril. Tako kot pri nas je tudi v Italiji mogoče sklepati dopolnilna socialna zavarovanja pri zasebnih skladih ali blagajnah.

V Italiji je sistem prispevkov državnemu zavodu za socialno zavarovanje nekoliko različen. Stopnje se razlikujejo glede na število zaposlenih podjetnika in na poklic ter so tako zelo različne. Razdeljene so na pokojninski prispevek, prispevek za otroške vrtce, za bolezni, materinstvo... Tako pokrivajo enaka področja kot socialno zavarovanje v Sloveniji.

Najmanjša prispevna osnova je najmanjši možni dnevni znesek plače, na katerega se obračunajo in plačajo socialni prispevki, ki v nobenem primeru ne more biti manjši od določenega odstotka najmanjše davčne osnove.

Zakonodajalec je, da bi spodbudil gospodarsko rast in zmanjšal stroške dela, predvidel določene olajšave za socialne prispevke v breme delodajalca, med katerimi je najpomembnejša tako imenovana »fiskalizacija socialnih obveznosti«. Njeno bistvo je v tem, da so zmanjšani prispevki v breme podjetij v nekaterih dejavnostih ali na nekaterih področjih (predvsem na jugu države), to zmanjšanje pa krije temu zavodu Ministrstvo za finance iz davčnih prihodkov, kar pomeni, da v nekaterih primerih plača socialne prispevke država namesto podjetja.

Delodajalci morajo INPS-u plačevati socialne prispevke ter mu oddati določene prijave, na primer prijavo o izplačani plači vsakega delavca posebej in povzetek prejšnjih plač.

16.3.1. Prispevki za invalidsko in pokojninsko zavarovanje

V skladu s 1. odstavkom 27. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je oseba, ki opravlja pridobitno oziroma poklicno dejavnost in je vpisana v vpisnik samostojnih podjetnikov posameznikov oziroma drug predpisan register, obvezno zavarovana za invalidnost, telesno okvaro ali smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni pri opravljanju navedene dejavnosti.

Kakor določa 213. člen Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, se prispevek za osebe, zavarovane za posebne primere zavarovanja iz 27. člena tega zakona, plača v pavšalnih zneskih, ki jih določi zavod.

V II. oziroma VII. točki Sklepa o določitvi prispevkov za posebne primere zavarovanja je določeno, da pavšalni prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za osebe, ki so zavarovane za invalidnost, telesno okvaro ali smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, obračunavajo in plačujejo osebe, ki opravljajo pridobitno oziroma poklicno dejavnost in so vpisane v vpisnik samostojnih podjetnikov posameznikov oziroma drug predpisani register, pa niso zavarovane po 15. členu zakona. Mesečni znesek znaša 4.910 SIT.

16.3.2. Prispevki za zdravstveno zavarovanje

Osebe, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic, so zavarovane za poškodbo pri delu in poklicno bolezen na podlagi 10. točke 17. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. Tretja alineja 2. točke 49. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju določa, da plačujejo pavšalni prispevek za poškodbo pri delu in poklicno bolezen zavarovanci iz 10. točke 17. člena tega zakona. Na podlagi 57. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju se prispevki za zavarovance iz 17. člena tega zakona plačajo v pavšalnih zneskih, ki jih določi zavod.

V skladu s 3. točko Sklepa o pavšalnih prispevkih za obvezno zdravstveno zavarovanje znaša pavšalni prispevek za zavezance iz 17. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni (prispevek za zdravstvene storitve, povračilo potnih stroškov ter pogrebno in posmrtnino) 610 SIT.

16.4. Davek na dohodke fizičnih oseb

Pomembno breme italijanskega podjetnika je tudi davek na dohodke fizičnih oseb. To je osebni davek, ki bremeni osebe s stalnim prebivališčem v Italiji in osebe s stalnim prebivališčem v tujini, ki imajo dohodke v Italiji. Tako ta davek bremeni tudi italijanske podjetnike in tiste podjetnike, ki poslujejo v Italiji. Davčno osnovo fizičnih oseb s stalnim prebivališčem v Italiji tvorijo vsi dohodki ne glede na to, kje so pridobljeni. Davčno osnovo fizičnih oseb s stalnim prebivališčem v tujini pa predstavljajo le dohodki, ki so pridobljeni v Italiji. Za pridobljene v Italiji in zato obdavčljive se štejejo naslednje vrste dohodkov:

- posredovanje nepremičnin v Italiji,
- podjetniška dejavnost v stalni organizacijski obliki,
- dohodki od kapitala v družbah s sedežem v Italiji,
- dohodki v državi od samostojnega dela,

- dohodki iz avtorskih pravic,
- različni dohodki, izvirajoči iz dobrin v Italiji ali iz dejavnosti, opravljene v Italiji,
- lastniški delež v osebnih družbah,
- dohodki iz koncesij in licenc, prejeti od oseb s stalnim prebivališčem v Italiji,
- pokojnine, rente in drugi prejemki, prejeti od oseb s stalnim prebivališčem v Italiji,
- plačila, prejeta za umetniške in strokovne storitve od oseb s stalnim prebivališčem v Italiji.

Davčno osnovo sestavljajo vse vrste dohodkov, razen dohodki, za katere se obračuna davek po odbitku, nadomestna obdavčitev ali ločena obdavčitev. Od celotnega dohodka se odštejejo nekatere obveznosti, ki jih plača zavezanec, kot na primer prispevki v pokojninske sklade zasebnikov in podjetnikov. Razlika med celotnim dohodkom in naštetimi obveznostmi je davčna osnova za obračun dohodnine. Ta davek se obračuna z uporabo odstotne lestvice, ki je progresivna glede na naraščajočo davčno osnovo.

Stopnje tega davka so prikazane v naslednji tabeli:

Tabela 1: Stopnje davka na dohodek fizičnih oseb

Leto 2003, vrednost v evrih	
Višina dohodka	Davčna stopnja
Do 15.000	23 %
Od 15.000 do 29.000	29 %
Od 29.000 do 32.600	31 %
Od 32.600 do 70.000	39 %
Nad 70.000	45 %

Vir: ALIQUOTE IRPEF PER GLI ANNI 2002 – 2003 per dichiarazioni UNICO 2003 e 2004

17. Sklep

V pripravi diplomskega dela sem spoznala podobnosti med italijanskim in slovenskim poslovnim okoljem. Čeprav sem se osredotočila na samostojnega podjetnika, sem morala preučiti tudi ostale družbe in gospodarsko okolje nasploh, da sem lahko razumela, kaj je vzrok morebitnim razlikam, ki vplivajo na poslovanje samostojnih podjetnikov. Čeprav o razlikah ne morem veliko povedati, saj je z vstopom v Evropsko unijo neizbežno, da vse družbe v državah članicah poslujejo pod podobnimi pogoji, kajti EU je predvsem združenje, ki naj bi olajšalo gospodarski promet med državami članicami. Zato pa so potrebni čim bolj podobni zakoni in predpisi ter možnosti in omejitve, pod katerimi poslujejo gospodarske oblike. Poslovanje je povsod usmerjeno le k enemu cilju, to je dolgoročen obstoj in dobiček. Da bi bilo čim bolj učinkovito in bi potekalo čim hitreje, so potrebne tudi enake poti, po katerih se podajajo podjetja. Tako svetovno gospodarstvo teži k enotnim pravilom.

Veliko je tudi podobnosti med slovensko in italijansko gospodarsko zakonodajo, razlik pa zelo malo in zadevajo manj bistvena področja oziroma določila.

Že v razlagi pomena podjetnik lahko opazimo veliko skupnih točk slovenske in italijanske različice. V obeh primerih je samostojni podjetnik fizična oseba, ki za posledice svojih dejanj odgovarja sam z vsem svojim premoženjem. Poleg tega morata tako slovenski kot italijanski podjetnik trajno opravljati pridobitno dejavnost in prevzemati tveganje, ki iz tega izhaja. Tako lahko opazimo, da je opredelitev podjetnika v svojem bistvu enaka v obeh državah, čeprav obstajajo določene razlike glede terminologije, kar je povsem razumljivo, in glede nekaterih manj bistvenih opisov in razdelitev.

V razdelku diplomskega dela, kjer sem opisovala obstoječe gospodarske oblike pri nas in v Italiji, sem ugotovila, da za skoraj vsako slovensko gospodarsko obliko obstaja italijanska različica, ki posluje pod podobnimi pogoji, s podobnimi prednostmi in podobnimi omejitvami. Take družbe so delniška družba (S.p.A), družba z omejeno odgovornostjo (S.R.L.), družba z neomejeno odgovornostjo (S.N.C.), komanditna družba (S.A.S.) in komanditna delniška družba (S.A.p.A.). Zakonodaja, ki ureja poslovanje teh družb, je zelo podobna v obeh državah in na enak način ureja ter usmerja delovanje omenjenih gospodarskih oblik. Nekatero družbo, ki so prisotne v enem sistemu, pa nimajo svoje neposredne različice v drugem sistemu. Take družbe so slovenska tiha družba in italijanski enostavna. Vendar njihovo bistvo lahko zasledimo v različicah zgoraj navedenih petih družb, ki so prisotne tako v Sloveniji kot v Italiji. Taka je na primer italijanska enostavna družba, ki je skladna s slovenskim javnim podjetjem. In kot osrednji element tega diplomskega dela je tudi samostojni podjetnik prisoten v obeh državah.

Tudi pri vodenju evidence so italijanski in slovenski samostojni podjetniki podobno obravnavani. Večji podjetniki morajo biti v obeh državah vpisani v sodni register, pri manjših samostojnih podjetnikih pa je nekoliko drugače. Za slovenske male podjetnike vpis v sodni register ni obvezen, morajo pa biti evidentirani v vpisniku podjetij. Nasprotno pa morajo biti italijanski mali podjetniki vpisani v register podjetij, in sicer v poseben del registra podjetij. Tako lahko povzamem, da je tudi v tem primeru omenjena razlika le pojmovna, saj je seznam malih podjetnikov v obeh primerih voden, le oblika se nekoliko razlikuje. V eni državi je voden v obliki samostojnega vpisnika, v drugi pa v posebnem delu registra podjetij. Končni učinek je enak.

Malim samostojnim podjetnikom je v obeh državah olajšano pripravljanje računovodskih poročil, če ne presegajo zakonsko določene meje glede prometa, zaposlenih in vrednosti aktive. Meje so sicer nekoliko različne, vendar dosežen cilj določil je isti – olajšati poslovanje malemu podjetniku. Tudi izdelava enostavnejše bilance, za katero se lahko odločijo tako slovenski kot italijanski samostojni podjetniki, če le ne presegajo določenih vrednosti poslovanja, olajša podjetniku poslovanje. Obseg prometa samostojnih podjetnikov je opazno manjši od obsega prometa večjih družb, zato je tu lažje pregledati pravilnost njegovega

poslovanja in so manjše zahteve glede izpolnjevanja računovodskih poročil smotrne. Med računovodstvom slovenskih in italijanskih podjetnikov obstajajo tudi določene razlike, in sicer glede listin in izkazov, ki jih morajo izpolnjevati. Toda končna vsebina vseh izdelanih izkazov slovenskega podjetnika je skladna s končno vsebino vseh izkazov italijanskega podjetnika, tako da tudi na tem področju pridemo do podobnega zaključka kot v predhodnih odstavkih, in sicer da določene razlike med računovodskimi obveznostmi samostojnih podjetnikov v obeh državah obstajajo, vendar je bistvo enako. Končni podatki, ki jih morajo razkriti podjetniki v obeh državah, so enaki.

Pri začetku poslovanja se razlike med italijanskim in slovenskim podjetnikom odražajo predvsem v podatkih, ki jih morata navesti. Slovenski samostojni podjetnik mora, da lahko ustanovi podjetje, predložiti določene obrazce, kjer so navedeni: firma, sedež, podatki o skrajšani firmi, ime in priimek podjetnika, davčna številka, prebivališče, navedba dejavnosti v skladu s standardno klasifikacijo dejavnosti, morebitna pridružena podjetja ter ime, priimek, prebivališče, davčna številka in overjen podpis osebe, pooblaščen za zastopanje. Podatki, ki jih morajo ob ustanovitvi navesti podjetniki v obeh državah, so: ime in priimek podjetnika, firma, ime in priimek zastopnikov in prokuristov. Italijanski podjetnik pa mora med drugim navesti še kraj in datum rojstva, državljanstvo in naziv, ki ga ima vlagatelj prošnje v podjetju. Kot lahko opazimo, so tudi v tem primeru razlike majhne in predvsem birokratske narave. Pomembno je, da morajo podjetniki v obeh državah pred pričetkom poslovanja izpolniti zakonsko določene zahteve glede ustanovitve podjetja in zahteve dejavnosti, ki jo nameravajo opravljati.

V obeh državah so samostojni podjetniki podvrženi stečaju v primeru nelikvidnosti. Izjema je mali podjetnik v Italiji, ki tem določilom ni izpostavljen.

Že dolgo pred vstopom v Evropsko unijo so se v Sloveniji začeli izvajati ukrepi, katerih cilj je bil prilagoditi davčno pravo z določili unije. Najpomembnejše spremembe so nastopile z zamenjavo prometnega davka z davkom na dodano vrednost. Tako ta vrsta davka nastopa v obeh državah, Sloveniji in Italiji, v skoraj povsem enaki obliki. Izjema so stopnje obdavčitve. V Sloveniji veljata le dve stopnji, splošna in nižja, medtem ko italijanski državljani poznajo tri stopnje, eno splošno in dve nižji. Kljub tej razliki pa se končni učinek obdavčitve zelo malo razlikuje med državama. Tudi končni plačani davek je zelo podoben v obeh državah, čeprav se nekateri davki razlikujejo po predmetu obdavčitve in po davčnih stopnjah.

V zaključku diplomske naloge se iz spoznanj, ki iz nje izhajajo, poraja ugotovitev, da je položaj samostojnih podjetnikov v Sloveniji in Italiji zelo podoben. Razlike obstajajo, a bistveno ne izboljšajo oziroma poslabšajo položaja samostojnih podjetnikov v eni od držav. To je povsem razumljivo, saj mora gospodarstvo vsake izmed držav, ki želi biti ekonomsko uspešna, delovati po pravilih globalnega gospodarstva, sprejeti pravila, navade, gospodarske oblike in priložnosti, ki mu jih ponuja svetovna ekonomija. Da bi bili bolj uspešni, moramo sodelovati tudi na trgih, in da bi nam bilo to sodelovanje lažje, moramo poslovati po enakih

zakonih in pravilih. Posledica tega pa je stanje, ko imajo vse ekonomsko odprte države podobno urejeno notranjo ekonomijo, da se le-ta lažje širi izven državnih meja. Temu pojavu je podvržen tudi samostojni podjetnik v večini držav, ne le pri nas in v Italiji.

Literatura

1. Antončič Boštjan et al.: Podjetništvo. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2002. 485 str.
2. Brus Marko: Predpisi o gospodarskih družbah, Ljubljana : Uradni list RS, 2001. 480 str.
3. Izzo Fausto: Codice civile con il trattato CE e leggi complementari. (S.I.) : Esselibri - Simone, 1997.
4. Kocbek Marija et al.: Zakon o gospodarskih družbah (ZGD) s komentarjem. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2002. 1065 str.
5. Marletto Gerardo Ettore: Cultura e comportamenti del piccolo imprenditore. Rim : SIPI, 1991. 70 str.
6. Mežnar Drago: Gospodarsko pravo s temeljnimi pravnimi pojmi. Portorož : Visoka strokovna šola za podjetništvo, 1999. 273 str.
7. Milost Franko, Milunovič Vilma: Obdavčitev podjetij. Koper : Visoka šola za management, 2001. 126 str.
8. Nikolič Joža: Organiziranje gospodarskih subjektov: Priročnik za organiziranje subjektov po Zakonu o gospodarskih družbah. Ruše : AGA, 1993. 84 str.
9. Nives Lenassi, Sandro Paolucci: L' Ltaliano per le Relazioni Commerciali. Ljubljana : 2001. 232 str.
10. Plavšak Nina et al.: Vpis v sodni register: z vzorci skupščinskih sklepov, predlogov za vpis, notarskih listin in računovodskega izkazovanja poslovnih dogodkov, povezanih z oblikovanjem kapitala. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1996. 224 str.
11. Podgorelc Ivan: Davki 2000: davki v letu 2000 v Republiki Sloveniji. Ljubljana : Dafis, 1999. 259 str.
12. Pšeničny Viljem et al.: Podjetništvo: podjetnik, podjetniška priložnost, podjetniški proces, podjetje. Portorož : Visoka strokovna šola za podjetništvo, 2000. 353 str.
13. Puharič Krešo: Gospodarsko pravo z osnovami prava. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 2002. 300 str.

14. Škof Bojan et al.: Preoblikovanje samostojnega podjetnika posameznika v gospodarsko družbo: statusni, davčni in računovodski vidik. Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, 2003. str. 79
15. Zupančič Vera, Macarol Božena: Knjigovodstvo in obdavčitev zasebnikov. Ljubljana : 1996. 353 str.

Viri:

1. Appunti universitari OnLine. [URL: <http://www.university.it>], 3.11.2003
2. Come fare per aprire un impresa. [URL: <http://www.camcom.it/come/impresa/asp>], 24.2.2001
3. Codice civile. [URL: http://www.jus.unitn.it/cardozo/Obiter_Dictum/Codciv.htm], 17.11.2003
4. Introduzione al diritto commerciale italiano. [URL: <http://www.luiss.it/erasmuslaw/BRUNO3.htm>], 1.2.1999
5. Forme giuridice. [URL: <http://www.ascom.padova.it/nuovosito/mettersi-in-proprio/forma-giuridica.html>], 30.6.2002
6. Glossario di Movimrese. [URL: http://www.infocamere.it/movi_glo.htm], 27.1.1997
7. Imposte dirette. [URL: <http://www.fiscoetasse.libero.it/index.php?iditem=27&valore=6854>], 21.5.2001
8. Imprenditore. [URL: http://www.comune.sp.it/comune/sportello_impreses/Agenda_2ed/cap32.pdf], 14.1.2003
9. Istituto nazionale per il commercio estero. [URL: <http://www.ice.gov.it/estero2/lubiana/default.htm>], 28.4.2004
10. Iscrizione di imprenditore individuale nel registro delle imprese. [URL: http://www.e-advising.it/memo/istr_i1.htm], 3.2.2002
11. Modifica e cancellazione di imprenditore individuale dal registro delle imprese. [URL: <http://www2.gestelnet.it/cciaa/reg-imp/mod-i2.htm>], 14.4.1999

12. Poročati morajo le družbe samostojni podjetniki pa ne [URL: <http://www.ozs.si/obrtnik/rubrike>], 11.11.2003
13. Pridobitev odločbe o izpolnjevanju pogojev za opravljanje samostojne dejavnosti [URL: http://www.maribor.si/ue_mb/samostojni_podjetnik.htm], 28.10.2001
14. Registro delle imprese. [URL: http://www.cciaamc.sinp.net/guida/regist/rim_iscr.htm], 22.3.2002
15. Registro delle imprese. [URL: <http://www.infocamere.it/registrouni.htm>], 29.11.2003
16. Ugotavljanje pogojev za opravljanje gospodarskih dejavnosti za družbe in samostojne podjetnike. [URL: <http://www.sigov.si/ueng/gosp/gosp1.htm>], 21.10.2001
17. Vpis v vpisnik samostojnih podjetnikov. [URL: <http://www.gov.si/durs/index.php?lg=sl&f=08.html>], 23.1.2001
18. Aliquote IRPEF per gli anni 2002 – 2003 per dichiarazioni UNICO 2003 e 2004. [<http://www.univtv.it/matdiddiagi520030320.pdf>], 6.1.2003